

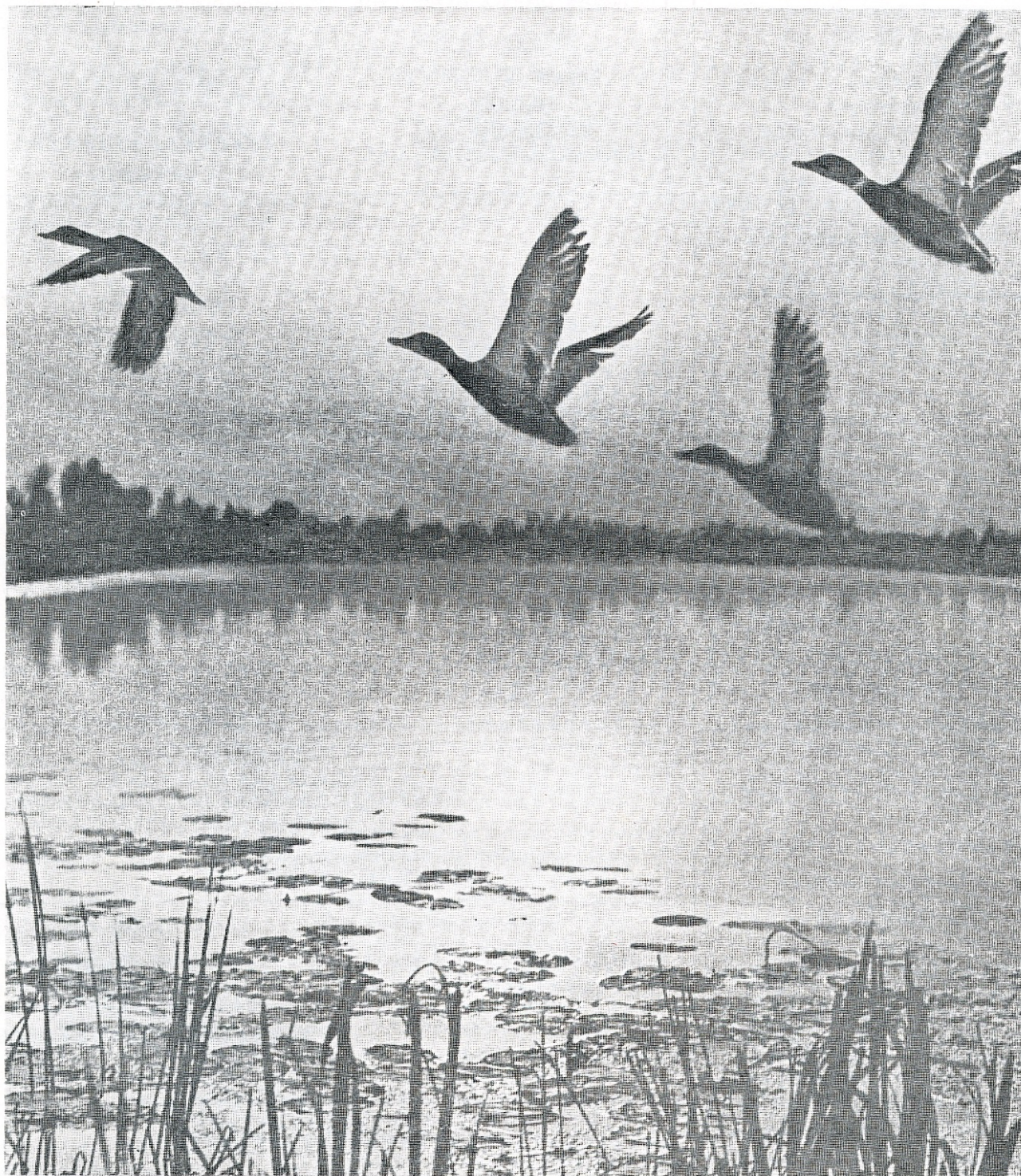
Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ XXI

ЖОВТЕНЬ — 1971 — OCTOBER

Ч. 194

ТОРОНТО

НЬЮ-ЙОРК

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario.

M. Filenko,
40 Strathcona Rd.
St. Catharines, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Головний представник
Mr. Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005.

Mr. Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln,
Hopewell, N. J., 08525.

Mr. Iw. Hrynko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

Mr. L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 13164

Mr. W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144.

У. Зах. Німеччині:

Mr. Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

Листування з редакцією та
адміністрацією просимо
слати на адресу:

MOLODA UKRAINA
Postal Station "M", Box 40
Toronto 21, Ontario, Canada

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редагує Колегія.

Адреса ЦК ОДУМ-у:

O.D.U.M.

221 Edridge Way
Catonsville, Md. 21228, USA

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата: 12 чисел. — На два роки: 24 чисел.

У США:

12 чисел — \$5.00 (амер.); 24 числа — \$9.00 (амер.)

У Канаді:

12 чисел — \$5.00 (канадських); 24 числа \$9.00 (канадських)

Ціна одного примірника у США і Канаді: 50 центів.

В усіх країнах Південної Америки:

12 чисел — \$2.00 (американських); 24 числа — \$3.50 (америк.).

Ціна одного примірника: 0.25 амер. дол.

В усіх країнах Європи:

12 чисел — \$2.50 (америк. дол.); 24 числа — \$4.50 америк. дол.)

Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

В Австралії:

12 чисел — \$3.00 (австр. дол.); 24 числа — \$5.00 (австр. дол.)

Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 25 канадських центів.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: В. Коломієць — Поезії. С. Голубенко — Нерозквітлий талант. А. Юриняк — Українська національна революція і С. Петлюра. Д. Чуб — Леся Українка у спогадах сучасників. В. Бендер — "Клопа-клопо". Г. Ярмиш — Нічна розмова. З одумівського життя і праці. Хроніка. Трохи історії. Навколо світу. Гумор.

На обкладинці: Над осіннім плесом.

"Україна", жовтень 1970

Володимир КОЛОМІЄЦЬ

ПІСНЯ ПРО МАМАЯ

— Устань славо, устань рано.
 — Не устану, болять рани.
 Скільки ж картин за тобою слідом,
 кобза рида.
 Став ти давно з парубка дідом...
 Вже й борода?
 Скільки дівчат — за місяцем зорі —
 йшло по сліду.
 Коник Добрян у довічнім дозорі:
 слуха біду.
 Блискавку мнуть, як торішню соломку,
 буйні вітри.
 Може ти вернешся якомсь додому,
 хоч і старий?
 Пам'ять народу просвітлена в жертвах:
 гинуть він "звук".
 Годі героїв народові мертвих —
 треба живих.
 Ой над очима ж, мабуть китайчина
 свіжа в віках.
 І відступає дума причинна,
 слід перечах...
 — Устань славо, устань рано.
 — Не устану, болять рани.

**
*

І атланти ми. І антеї.
 Підпираємо небо, припадаємо до землі своєї.
 Тільки треба й Атланту дихання сусідового.
 Тільки треба й Антею ґрунту рідного.
 Правади? Так, без маніжності.
 Шани? Без ахіє.
 Ще й звичайної ніжності,
 наче зерен птахів!
 І довір'я.

І в мудрих ділах
 співучасті.
 Бо інакше — не буде в серцях співучості...

ПЕРЕПАЛЕНА ЦЕГЛА

А все залежало від міри
 вогню, що тую цеглу пік,
 що, так би мовити, в кумири
 їй посвятився — і навик...

Кавалок перетрухлий, чорний,
 Тепер лиш викинуть на звал.
 А міг на дім піти просторий,
 якби не стався перепал.

Так і афери круг офіри
 спустошення серцям несуть.

Усе залежить, бач, від міри
 вогню розумного... В цім суть.

ІРОНІЧНИЙ ДИПТИХ

1. Обережна сповідь

Як непомітно ми старіємо,
 якщо не тілом, то душею...
 Розмінюєм коштовне мрією
 на повсякденну мідь дешеvu.

Життя (і так в надцербі) краємо
 без льоту ясного, без сенсу,
 О, як ми, як ми жить звикаємо
 зі схованим і тихим серцем.

Між власним і чужим поділені,
 коли не так щось — не горланім,
 адже ж бува, що б'ють по тімені...
 Ми здібні мовчуні! Хвала нам.

Півсон свій, пересон леліємо,
 і без тривоги — до епілогу.
 Невже усе так розлінісно?
 Зітхнув — як виплакався, їй-богу!..

2. Коли б не...

Байдужі люди з філософією: "все гаразд" —
 і зневажав би... та боюсь я вас.

Мені ввижається розстріляне вікно
 Крізь ваше сите й жирне "все одно".

Стьоба мене дошкульно, мов нагай,
 мов суд без суду, ваше те "нехай".

О, люто вас ненавидів би я,
 коли б не... половинчатість моя.

**
*

Наснувались на серце, в очах коливаються
 сподівання і жаль доріг вечорових.
 Незбагненна ж бо сила у туманних дібровах,
 серпанкових лугах, що ген-ген розливаються.

Мед і трута, і зваба — усе повторяється,
 ніби босими йду по стерні чуттями,
 ніби сніг випадає на думи гречаний
 і нове у повір'ях старих розчиняється...

О вітчизно душі... Все в тобі уміщається:
 од плачу немовлят — до шпаків, що засвищуть
 поміж верб на дідівським простім кладовищі, —
 все в тобі і з тобою... Ніщо не кінчається

Причащається зір, і вуста причащаються,
 очищаються думи, схилившись уклінно.
 О мій краю, вітчизно душі... Україно...
 Причащається серце. І ніщо не кінчається.

Із збірки "Поміж чуттями і
 дивами" 1969

С. Г.

НЕРОЗКВІТЛИЙ ТАЛАНТ

До століття з дня смерті Анатолія Свидницького

В українській літературі другої половини минулого століття поруч Пантелеймона Куліша, Марка Вовчка, Олекси Стороженка, Леоніда Глібова, Степана Руданського на східноукраїнських землях здобув популярність (вже після своєї смерті) багатонадійний письменник Анатоль Свидницький, автор великої повісти "Люборацькі", яку називав хронікою. У ній він подав життя і побут провінційного духівництва та відкрив тогочасної молоді від старшого національно-свідомого покоління.

Безперечний талант Свидницького, вміння створювати яскраві реалістичні образи людей та навколишньої невеселої дійсності давали підстави сподіватись, що обдарованість молодого письменника розвинеться і він дасть нові твори на зразок повісти "Люборацькі". Але тяжкі обставини, матеріальні нестатки, невдале родинне життя не сприяли розвиткові літературної діяльності Свидницького, і його талант занидів, не встигнувши розквітнути.

Народився Свидницький 13 (1) вересня 1834 року в селі Маньківці, Гайсинського повіту на Поділлі в бідній духовній родині. Батько його Патрикій Свидницький був дияконом, потім став священником. Небагатий, малоосвічений, але доброї вдачі, шанований у своїй громаді, він намагався дати освіту своїм дітям. Крім Анатолія в родині було ще троє синів і двоє дочок.

Юні роки Свидницького пройшли в селі, він добре знав народне життя, побут і звичаї селянства, з зацікавленням слухав народні перекази про Устима Кармелюка. Вчився Свидницький спочатку в Крутянській духовній школі Балтського повіту, яку закінчив у 1851 році і вступив до Кам'янець-Подільської духовної семінарії. Але його цікавила література і він, не скінчивши семінарії, вступив проти волі батька на історико-філологічний факультет Київського університету (1857), де студіювати доводилось йому в дуже тяжких матеріальних обставинах. "Студент-бідолаха, в потертому сурдугі, вище середнього росту, непоганої вроди" — таким був Свидницький у часи університетського навчання за спогадами його друзів.

В університетські роки розпочинається літературна творчість Свидницького. Вихований на творчості Шевченка, Марка Вовчка і Гоголя він починає писати вірші і пісні, про поневолення України, в яких висловлює свій сум і жаль, і часами дуже гостро картає гнобителів. У вірші "В полі доля стояла" Свидницький закликає взяти "гострі ножі точені", помститись "над панами і паненятами", відплатити "муками за муки".

Під враженням "Розритої могили" Шевченка він пише вірш "Україно, мати наша", про закріпачення народу і кличе провідника-визволителя:

З'явись, з'явись, Залізнице,
Та на Вкраїну вийди!

Волелюбними ідеями пройнятий також вірш "Коли хочеш нам добра". З цензурних причин ці поезії не були оприлюднені. Щойно в 1901 році, через 30 років по смерті автора, їх видрукував Франко і назвав "пам'ятками дуже інтересного часу (років 1857-1861) і дуже інтересного настрою серед одної частини української громади".

Михайло Драгоманов у листі до Франка 28 грудня 1885 року писав, що в студентські роки Свидницький "по ідеям був гайдамака" і до своїх пісень додавав "куплети про ножі на царів та на панів".

Свої вірші Свидницький писав, терплячи великі злидні, перебиваючись приватними лекціями. Не маючи грошей платити за науку, він не міг закінчити університету. У 1860 році він склав іспит на свідоцтво вчителя і дістав призначення у Миргородську повітову школу.

Вчителюючи там у 1860-1862 роках, він навіязує тісні зв'язки з українськими громадськими колами Полтавщини, розгортає культурно-освітню працю, засновує недільну школу, влаштовує літературні вечірки, на яких читались твори Шевченка, стає фундатором міської бібліотеки, продовжує свою літературну творчість, пише вірші, зокрема "Росте долом березина" (1862), в яких розкриває народне невдоволення реформою 1861 року, яка не дала того, чого від неї очікували. З'являються і його етнографічні нариси "Великдень у подолян" та інші. Тоді ж починає він писати велику повість "Люборацькі". "Великдень у подолян" у 1861 році був видрукуваний в українському журналі "Основа" в Петербурзі. Це була перша друкована праця Свидницького.

У 1862 році Свидницький дістає у місті Козельці на Чернігівщині посаду старшого помічника акцизного наглядача. Платня на цій посаді значно поліпшує його матеріальне становище, порівнюючи з платнею вчителя.

У своєму приватному житті Свидницький непокитно дотримується всіх старовинних українських традицій, живе в хаті, прибраній і обставленій на український лад.

В цей час закінчує він свою велику повість "Люборацькі". Тема твору — руйнування старовинного побуту українського духівництва під тиском російських урядових заходів та громадських відношень 30-40-х років минулого століття — розроблена правдиво і реалістично. У 30-40 роках цар Микола зміцнював поліцейний апарат на Україні, особливо на Правобережжі, де польські магнати намагались затримати своє панування.

На тлі цих відносин письменник зображує українську священничу родину Люборацьких, що мешкає десь на межі Київщини і Поділля. Образи дійових осіб: голови родини, священника о. Гервасія, його дружини і дітей, які репрезенту-

ють вже нове покоління. Гавруся та Анатолія — вихованців російських семінарій і Катрусі та Масі, — що виховувались у польських пансіонах — змальовані виразно і повнокровно. В повісті показано розпад і загибель родини Люборацьких під тиском російських денаціоналізаторів і деморалізуючого впливу польської шляхти.

Найбільшу увагу приділив Свидницький згубній системі освіти та виховання тих часів. З досвідом вправного мистця він змальовує навчання в незреформованій духовній школі, епізоди з семінарського життя, з яких видно умови тогочасного виховання майбутніх служителів Церкви.

"Дивні діла Твої, Господи! — каже Свидницький про ту науку: — здається оці вчені та товчені пан-отці повинні б лучче громаді подобатись: і більше читав і більше вчився—хоч з книжок, та світ повинен би знати і себе пізнати; а ні ж! Вийде наче з лісу, і в дяка вчиться правити, а в старости — хазяйнувати. А в громаду вийде — що ясне сонце високо-високо... На простого чоловіка як гляне, то наче ворога в ньому пізнав. Чи така наука, чи такий світ настав?" — запитує письменник і замість відповіді розповідає, як навчали по тих семінаріях та пансіонах і які погляди виробляли у вихованців. Він талановито зображує, як це молоде покоління під впливом російської чи польської школи відбилося від свого ґрунту. У хлопців виробляється російська бюрократична пиха, у дівчат — шляхецька зневага до "простого народу".

Стара мати, яку "освічені діти" вважають за темну некультурну селянку, в розпачі каже: "Оце біда мені опала з отими чужоземцями. Та ляшка вдалась, цей москалем став! Ото понаучувались! Цур йому з такими школами!"

Своїм правдивим описом побуту семінарії твір Свидницького наближається до російської повісті "Нариси бурси" Помяловського, написаної трохи пізніше. Коли Свидницький написав "Люборацьких" у 1861-1862 році, то Помяловський свої "Нариси бурси" — в 1862-1863 році.

Порівнюючи ці два твори, Сергій Єфремов писав: "Життя бурси, як воно змальовано у Свидницького, належить до найкращих мистецьких творів не тільки в нашому письменстві. Ці живі талановиті малюнки не завдають стыду кожній іншій літературі. В російському письменстві є теж зразок цього життя в клясичних "Нарисах бурси" Помяловського, але рівняючи образки нашого письменника, ми не можемо сказати, щоб вони чим-небудь поступалися перед нарисами його російського товариша. Навпаки, викінченістю своєю вони чи не переважають малюнки російської бурси. Свіжий кольорит, оригінальність малюнку, щирість тону й опуклість образів, узятих безперечно з життя, нарешті прегарна мова повісти, натуральна, барвиста, з легеньким "подільським" відтінком, надають тим сторінкам, на яких малює Свидницький українську бурсу з її своєрідними типами, ціну мистецького високої вартости документу".

Полібно описано і колонізаторський пансіон пані Печержинської, де вчиться старша донька о. Люборацького Маса. Перебування в пансіоні

А. Свидницький в юнацькі роки

згубно впливає на її вдачу, дівчина втрачає свою природню простоту, чесність, щирість, безпосередність, духовно спустошується.

Але не тільки школа, а і позашкільне життя скалічених морально та розумово її навчанням людей, подано також барвисто і переконливо. Коли донощик Лобусинський знайшов у житті через свою підступність добру стежку до "щастя", то Антось Люборацький, в якого не все ще добре вбито і знищено в серці, гине. "Не своєю смертю я вмираю — мене вбила семінарія та..." — не докінчує він, але всім ясно, хто спричинив його передчасну смерть. Доведена до морального виродження Маса кінчає життя самогубством. Гинуть й інші члени родини.

Свидницький протиставляє у своєму творі старе покоління духівництва новому. Теплими, світлим фарбами малює він життя і побут старосвітського духовенства, з великою любов'ю виводить постаті о. Гервасія Люборацького з дружиною, о. Якими і з гострим осудом характеризує нових священиків, що вчать і виховуються в семінарії. Не приховує автор і національних протиріч. Гострий конфлікт між українською родиною о. Люборацького і небожем архієрея, тульським семінаристом Тимохою Петропавловським розкриває відмінність національних вдач.

У формі сімейної хроніки Свидницький дав широкий образ розпаду старих побутових форм, коли наука та інші обставини відривали людей від їхнього ґрунту, від рідного коріння, вносили розлад у родинне вогнище.

Іван Франко дуже високо оцінив повість "Люборацькі". Він відзначив, що "ця хроніка є перша широка спроба української повісти на тлі сучасних суспільних обставин і заразом, можна сказати, одна з кращих проб, які досі маємо на тім полі, і в деяких аспектах може сміло стати під пару Нечуєвій "Причепі", з котрою у неї багато спільного і котрої вона старша сестра".

Омелян Огоновський писав, що "не є це повість, писана по правилах естетики, бо автор і не намагав зладити одноцільного оповідання, поза-

як назвав свій твір хронікою. Мабуть не помилимось, коли скажемо, що це суть етнографічні картини, списані в напрямі реальним з окраскою поетичною”.

Про розповідну мову Свидницького Микола Зеров каже, що вона “безперечно ще має характер усного “сказу”. Фрази короткі і кожна з них розпадається на кілька невеличких груп, по два-три слова, об’єднаних інтонаційно. Всі повороти фрази немов умотивовані рухом асоціації уявного оповідача”. Зеров відзначав, що “Свидницький уміє бути лаконічним”, він “знайшов міру в речах і тим зайвий раз дав відчуті свій безперечний мистецький такт”.

На жаль, ця повість була найвищим творчим піднесенням письменника. Далі до таких височин він уже не здіймався. Це обумовили і родинні обставини. Одруження в 1863 році з дочкою лікаря і наступне родинне життя не принесло йому щастя. Дружина була чужа українській справі, не розуміла творчих зусиль чоловіка і перебувала під впливом родичів, які постійно підбурювали її проти чоловіка за те, що він не шукає єдиного в їх розумінні покликання в житті — службової кар’єри.

Не маючи відради в родинному оточенні, Свидницький почав у чарці шукати забуття від життєвих невдач.

В 1864 році він переходить на посаду старшого помічника акцизного наглядача в Чернігів, але через рік знову повертається до Козельця, згодом через хворобу, одержує пониження по службі і кінець-кінцем під тиском начальства сам пише прохання про звільнення.

Свидницький шукає нової праці, їде в цій справі до Одеси, поки за допомогою авторитетних людей не одержує призначення на помічника завідувача центрального архіву давніх актів у Києві. Він працює, але не вважає цю посаду остаточною і не припиняє пошуків нової праці.

Живучи в Києві, пише Свидницький невеличкі нариси та етнографічні оповідання, яких створив сімнадцять і друкував їх у “Киевлянині” російською мовою з українськими розмовами героїв і широким вживанням українських термінів.

Можна було сподіватися від Свидницького нового талановитого твору на зразок “Люборацьких”, але раптова смерть на 37-му році життя 30 (18) липня 1871 року обриває його діяльність.

Давши в своїй повісті “Люборацькі” картину страшного лихоліття переходового часу, Свидницький, як і його герої, сам став жертвою того лихоліття. Він, як визначає Огоновський, “видів долю своєї батьківщини і болів серцем із-за упадку народних святощів. Відтак ім’я Свидницького житиме в нашій літературі доти, поки рідні святощі будуть дорогі українцям”.

Життя Свидницького було дуже нещасливим. Коли Нечуй-Левицький, Панас Мирний і Кониський вийшли на літературну ниву в часи налагодження зв’язків з Галичиною і могли друкуватися в “Правді”, “Зорі”, а також у Женеві за допомогою Драгоманова, то Свидницький виступив у 60-х роках уже запізно, щоб виявити себе як белетрист в “Основі”, і відразу потрапив у темну ніч реакції та не дожив до нового піднесення українського життя 70-х років, коли, можливо, і міг би підвестись в очах читачів, як реаліст побутописець.

Все це однак не зменшує значення Свидницького. Всі його твори пройняті гарячою любов’ю до рідного краю і співчуттям до тяжкого стану народу.

Свидницький швидко зійшов у могилу і швидко про нього забули. Щойно через 14 років, коли в 1885 році Іван Франко хотів видати повість “Люборацькі”, виявилось, що автора цього твору ніхто не знає. Франко писав до Кониського: “Напишіть ради Бога святого хоч яку вісточку про Свидницького, автора “Люборацьких”. Чи він живе, чи ні і що він за один?”

В дещо зміненому вигляді повість Свидницького була видрукована в 1886 році у львівському журналі “Зоря”, а потім вийшла окремим виданням і врешті ще через 15 років, у 1901 році її видано повністю.

Обмежені можливості творчості і передчасна смерть Свидницького були обумовлені тяжким підневільним становищем нашого народу, який з цієї причини втратив і втрачає так багато обдарованих, талановитих, багатонадійних творчих сил.

Слухайте радіопередачу ОДУМ-у

“МОЛОДА УКРАЇНА”

з радіовисильні

СНІН НА ХВИЛЯХ АМ-1540

в Торонто, силою 50 000 ват

КОЖНОЇ СУБОТИ

від 11.30 до 12.00 год. дня

Керівництво:

**ГОЛОВНА ВИХОВНА РАДА
ЮНОГО ОДУМ-у В КАНАДІ**

А. ЮРИНЯК

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ І СИМОН ПЕТЛЮРА

Революція 1917 року в Російській імперії поставила на порядку дня в деяких областях, суцільно населених "націоналами" (так називати- мемо всіх не-москвинів), не тільки соціально-еко- номічні та соціально-політичні вимоги, але додат- ково ще й вимоги *національні* — так у сфері культурно-мистецькій, як і політично-устроєвій. До цих областей, річ ясна, належала й наша Україна, тобто губернії з переважно українською людністю (України — як адміністративно-полі- тичної одиниці — царська Росія не визнавала).

Інтенсивність і масштаб національних вимог в Україні був неприємною несподіванкою для ім- перських революційних центрів — Москви та Петрограда і створеного ними Тимчасового уря- ду — спочатку князя Львова, згодом "душки" Керенського. Обидва вони — як спадкоємці ца- рату — пильно дбали про збереження цілості і неподільності імперії з настановою "тащить і не пущать", не випускати з рамок імперії "націона- лів". Саме за урядування А. Керенського в рево- люційно-демократичній пресі Москви і Петро- града поширилися статті із закидами "страшних злочинів" діячам Української Центральної Ради: їх звинувачено в тім, що своїми національними вимогами вони "стромляють ніж у спину рево- люції", "розбивають єдиний революційний фронт", "руйнують братню солідарність" і т. д.

Треба сказати, що цей альянс демократично- соціалістичних патріотів "єдиної-неділимої" був трохи передчасний. Бо дійсна вага і значення українства в Україні 1917 року були набагато менші, ніж це могло здаватися з першого погляду. Горстка української національно свідомої інтелі- генції, що була в проводі УЦРади, розуміється, говорила "іменем 35-мільйонного українського народу". Перспективно беручи, вона мала на це повне право. Але це тільки в перспективі. А тоді, 1917 року, величезна більшість української по- крові людності була національно *несвідомою*. Загал селянства і робітництва (українського за походженням) навіть не вживав свого національ- ного імени, називаючи себе то "тутешніми", то "хахлами", то врешті "руськими" або "право- славними".

В національній несвідомості загалу — перша важлива причина нашої національно-політичної прогри в був. підросійській Україні.

До речі, блискавичний успіх військової україні- зації на австро-німецькому фронті не повинен нас уводити в блуд. Адже ясно, що кожен солдат після трирічного поневірення в брудних окопах, та ще кожночасно наражаючи своє життя на не- безпеку, радий першій-ліпшій нагоді бодай на короткий час покинути окопи. А згадана україні- зація, пов'язана з переукомплектуванням військо- вих формацій, якраз і давала українським воякам таку нагоду. Більше того: у зв'язку з організа- цією в Києві автономного українського уряду,

багато "українізованих" полків мріяли потрапити в Київ для виконання тут гарнізонної служби.

І таким чином, зовсім не ідеалістичні, а власне егоїстичні мотиви здебільша становили дійсне підложжя "українізаційного руху" фронтового вояцтва українського походження. Це яскраво вишило наверх трохи пізніше, коли в обличчі рішучого наступу красногвардійців та матросів на Україну, численні українізовані полки почали танути "як роса на сонці", розбігаючись до своїх хат, а то й переходячи збройно на бік ворога.

А проте, незалежно від дійсного підложжя, ма- совий українізаційний рух наших селян та робіт- ників в російсько-імперських шинелях — при то- дішньому сум'ятті і послабленні імперських віжок давав зручну нагоду для створення сепаратної збройної сили на послугах *самостійництва*. Зовсім непотрібно було лякаться обвинувачень в дезер- тирстві, — відомо бо, що вже тоді, літній місяців 1917 року, саме дезертири з армії та фльоти ста- новили основоположні кадри й командирський персонал т. званої *червоної гвардії*, яку больше- вики творили з робітників і міського шумовиння під самим носом уряду Керенського — для його повалення! "Українізовані дезертири" з імпер- ського фронту могли зовсім добре боронити кор- дони Самостійної України від здеморалізованого "всеросійського" війська Тимчасового уряду Ке- ренського.

Та все лихо в тім, що УЦРада зважилася на самостійництво аж у січні 1918 року. Прогайно- вано 8 місяців дорогого часу!

Тут однак, щоб мати чисту совість, мусимо додати: — і ми ж тоді там були, мали право і змогу підказати нашим обранцям, нашому про- водові. Що ми цього не вчинили, — то вочевидь свідчить про нашу тодішню солідарність з ідеалі- стами УЦРади.

Ось так ми підійшли до другого важливого кореня нашої прогри в 1917-21 рр. А саме: — до *імперського духово-психологічного полону*, в якому перебувала 1917 року (ба навіть і пізніше, хоч уже меншою мірою) наша демократична ін- телігенція. А вона ж, власне, й становила наш національний провід тих часів. За партійною озна- кою цей провід складався з соціал-демократів (УС-ДРП), соціалістів-революціонерів (УПС-Р) і соціалістів-федералістів (колишня радик-де- мократична партія і так зване Товариство україн- ських поступовців — ТУП, що влітку 1917 року, йдучи за загальною модою, перезвали себе на соціалістів-федералістів). Рішальну роллю в то- дішньому політичному житті відігравали лише соціал-демократи і соціалісти-революціонери. Але яко партії українські, окремі від "всеросійських", вони народилися в добі революції 1905 року, отже їх партійний стаж ледве сягав 10-12 років. Старші віком члени цих партій вийшли з рядів "всеросійських", імперських соціалістичних пар-

тій. Вони мали досвід соціально-політичної боротьби проти режиму царського самодержав'я. Зате ніякого практичного досвіду, ні навіть теоретичної підготовки в ділянці боротьби за Українську державність наші соціалісти в рядах імперських партій не могли набуті. Самостійна Україна для російсько-імперських партій — соціалістичних і неосоціалістичних — було чимсь нечуваним, "невероятной, дікой видумкой". Очевидно, не могла мати політичного досвіду і та маса "березневих українців", що в березні-квітні 1917 року посунула в українські соціалістичні партії.

Отож сталося: український натовп маніфестував, пишався національними прапорами та відзнаками, співав "Ще не вмерла" і "Не пора, не пора", а про творення реальних підвалин української державности турбувалися лише одиниці. І з-поміж них перший Симон Петлюра.

Колишній член РУП-у, на II з'їзді 1905 року перетвореного в УС-ДРП, Петлюра був у партії впливовою постаттю, з огляду на свій публіцистичний хист і широку громадсько-політичну діяльність. Ось не зовсім повний вахляр пресо-вих органів з його участю як редактора або активного дописувача: "ЛНВ" (Львів), "Вільна Україна" і "Слово" (Петербург), "Украинская жизнь" (російською мовою) і "Дзвін" (Москва), "Робітнича газета" (Київ, вже після повалення царату). Етапи громадсько-політичної діяльності: "Українська громада" в Полтавській духовній семінарії, "Чорноморська вільна громада" на Кубані; Київська Губерн. Народня Управа (1918 рік), Український Національно-Державний Союз, що готував повстання проти гетьмана П. Скоропадського і з яким С. Петлюра комунікувався нелегально, з тюрми. Додамо, що ввесь цей час, з 1905 року почавши, Симон Петлюра є дисциплінованим членом УС-ДРП, членом її ЦК, видатним партійним публіцистом. Це говорить про те, що світоглядіві й національно-політичні позиції С. Петлюри до половини 1917 року не виходили поза рамки української автономії, не допускаючи розриву "всеросійської революційно-демократичної єдності".

Але, ставши на чолі Українського Військового Комітету в Києві (фактично військового міністерства УЦРади) і маючи щоденний живий зв'язок з представниками українського фронтового життя, що раз-у-раз зверталися до нього з своїми проханнями, пропозиціями та вимогами, Симон Петлюра інстинктом, не цілком ще приспаним соціал-демократичною догмою, відчув вагу й актуальність створення власної збройної сили. І тут у нього виразно зарисувалося розходження з головою Генерального Секретаріату (наш тодішній автономний уряд) Володимиром Винниченком, який був проти формування окремого українського війська. На думку Винниченка, таке військо могло бути гальмом і навіть загрозою соціальним здобуткам українського селянства і робітництва в революції. Загрози ж нашій національній самобутності, загрози колоніального визиску України з боку Петрограда і Москви —

Волод. Винниченко не хотів бачити. Це, мовляв, робив буржуазно-поміщицький уряд царату, а "всеросійська братня демократія" цього собі не дозволить. Цю сліпу виру в добру волю московської революційної демократії Винниченко згодом переніс на большевиків і перших місяців 1920 року почав з ними переговори про свій вступ до уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР) на посаду заступника голови і наркома закордонних справ. Крім цього В. Винниченко зажадав увести його в Політбюро ЦК КП(б)У. На цю останню вимогу большевики не погодилися — і Винниченко вернувся закордон.

Комуністично-радянські симпатії частини української соціалістичної інтелігенції виявлялися в щораз дальшому посуванні наліво лівих крил обох соціалістичних партій: УС-ДРП і УПС-Р. Процес цей, як відомо, призвів до цілковитої сепарації цих лівоухильників від свого партійного грона і створення нових партій, які приймали комуністичну доктрину і радянську плятформу, але не згоджувалися з большевиками в національному питанні, зокрема щодо ролі місцевих національних кадрів. Цими *ліво-ухильниками* були українські соціал-демократи "незалежники" і українські соціалісти-революціонери "боротьбісти". Їх позиції, їх теорія *радянської комуністичної держави з "українським обличчям"* являла собою, що так скажемо, ліву скраїність, або "лівий вивих" української політичної думки того часу.

Не беремо на себе відваги називати це зрадою національних інтересів України. Бож саме за "*українське обличчя*" УРСР боролися і в більшості загинули так "незалежники", як і "боротьбісти", як і дальші їх наступники укапісти (Українська комуністична партія, що ввїбрала в себе залишки "незалежників" і "боротьбістів" після їх примусового саморозпуску і влиття більшої частини в КП(б)У. А проте лівацька концепція *української комуністичної державности* була і залишилася дивачним самозасліпленням, зразком політичного дальтонізму. На нього склалися декілька моментів: і згадуваний вже імперський ідеологічний полон та ідеалізація "старшого брата", і політична недосвідченість впарі з наївністю, і, нарешті, те, що стисло, але яскраво висловлює німецька приказка: "*Der Wunsch ist der Vater des Gedankens*". Дослівно: *Бажання, прагнення є батьком думки*. Українські націонал-комуністи претендували на таку саму позицію в УРСР, яку мала ставлениця Москви КП(б)У — на тій підставі, що вони, національні українські комуністи, репрезентують, мовляв, *корінний національно-свідомий елемент робітництва*. Але насправді таке робітництво існувало лише в палких мріях націонал-комуністів: вони так його прагнули, так за ним тужили, що їм стало здаватися ніби воно є вже насправді!

Аналізуючи всебічно добу Визвольної війни, в якій діяв і творив підвалини української державности Симон Петлюра, не можемо оминати й "правий вивих", то значить *концепцію гетьманату*. Треба признати, що ідея української монар-

хічної державности в традиційно-історичних козацько-гетьманських шатах могла декого з свідомих українців привабити своїм романтизмом та історичністю, якби... якби її реалізація була справді в українських руках. А то ж цілком навпаки: гетьманат 1918 року був продуктом реваншистської контрреволюційної змови т. зв. "Союзу земельних собственників" та збіглих з Півночі недобитків старорежимних високих урядовців і військовиків, — змови, спертої на багнетах німецького окупаційного війська.

Гетьманський режим Павла Скоропадського не міг бути національно-українським, бо неукраїнцями культурно, політично та навіть здебільша і по крові були об'єднані в згаданому "Союзі земельних собственників" великі та середні землевласники; неукраїнцями були у величезній більшості й промисловці, купці та фінансисти, що трохи пізніше об'єдналися в так званому "Протофіс"-і. Ці прошарки людности, панівні за царату, а революцією щойно розбиті, прагнули реваншу, прагнули якнайшвидшого повернення "добрих старих порядків" імперсько-царської доби. Українська державність була для них щось цілком чуже і вороже.

Звичайно, "становище зобов'язує" — як висловлюються французи — і подекуди старорежимні зубри в установах гетьманського режиму мусіли вдавати з себе "україонцев" (автентичний вислів тих часів). Звідси й взагалі анекдотична строкатість, непослідовність реакційного режиму Павла Скоропадського: з одного боку заснування Мистецької Академії в Києві та Українського У-н-ту в Києві і Кам'янці Подільському; а з другого — масові арешти народних учителів і — в зв'язку з цим — припинення навчання в сільських школах, отже руйнування самих підвалин освіти селянства.

Треба сказати, що ідея української монархічної (гетьманської) державности знайшла була собі вельми талановитого теоретика-публіциста в особі Вячеслава Липинського — виходя з поміщицьких спольщених кіл. Його славнозвісні "Листи до братів хліборобів" справді заслуговують бути настільною книгою для кожного, хто хоче серйозно пізнати українську національну проблему в аспекті державности. Та практично цей глибокий мислитель і великий український патріот не міг брати участі в гетьманському правлінні, обсадженому ворогами української самостійности, прихованими і навіть одвертими апологетами "єдиної неделимої Росії". З цих же причин пішли геть з гетьманського урядового апарату й ті дуже нечисленні українські патріоти, які попервах погодилися були на співпрацю. І в наслідку — сім місяців урядування Павла Скоропадського являли цілковиту компромітацію ідей В. Липинського, розвинених в його "Листах".

Таким чином, стверджуємо:

ні "радянська" комуністична державність, ні монархічна гетьманська не могли здійснити найпершу і головну мету Української національної революції, а саме: повернути Україні втрачену

понад 200 років тому державну суверенність, повернути Україну на її одній властивий національний шлях розвитку. Обидва бо вищеназвані режими аж ніяк не відповідали прагненням основного масиву людности — українського селянства. Це позбавляло ці режими самобутного українського обличчя і штовхало шукати опертя у чужих, у сусідів. Розуміється, суб'єктивно визнаючи обох хибних державних устроїв могли бути палкими українськими патріотами. І таких справді знає історія в обох таборах: серед націонал-комуністів і серед гетьманців. Та це в принципі і в наслідках справи не міняє.

Залишається сказати про концепцію і платформу УНР — Української Народної Республіки, палким і послідовним оборонцем якої був Симон Петлюра.

Ідея народоправної республіки народилася в Україні ще перед поширенням ідей марксизму й комунізму, сягаючи сорокових років минулого століття. Вона має своїм джерелом політичну поезію Т. Шевченка і соціальні та національно-політичні постулати Кирило-Методіївського Братства; трохи згодом долучилася суспільно-політична публіцистика Ів. Франка та Михайла Драгоманова з їх візіями України "без хлопа і пана". 1917 року — після повороту з заслання — Мих. Грушевський не лише теоретично уґрунтував концепцію і платформу УНР (зокрема своєю тезою "безбуржуазности" української нації), але й стоїть в осередку практичної розбудови засобів і підстав майбутньої народоправної держави, розбудови, провадженої революційним парламентом України — УЦРадою.

Ми вже згадували про розходження С. Петлюри з В. Винниченком у поглядах на потребу власної збройної сили. На жаль, на боці Винниченка була більшість проводу УС-ДРП, таких впливових членів партії як ось: Мих. Ткаченко, Мих. Порш, Андрій Пісоцький (в майбутньому комуніст, член ЦК КП(б)У А Річицький), Авдієнко тощо. Тому навесні 1919 року С. Петлюра виїшов геть з соц.-дем. партії, залишаючись надалі позапартійним Головою держави.

Чи було це нормальним, щоб найбільш політично вишколена, з найсильнішими інтелектуальними кадрами партія Української Революції втрачала такого видатного члена, як Симон Петлюра. Втрачала саме через розходження в питанні самостійництва. Річ ясна, що не було це нормальним і свідчило про катастрофальний вплив на нашу партійну інтелігенцію (особливо на соц.-дем.) облудних пацифістичних публікацій і кличів "всеросійських", імперських соціалістичних партій. Це був одвічний вплив столиці на провінцію, "центру" — на "периферію".

Нехить і зневага військового вишколу і взагалі армії, століттям впоювані освіченому суспільству був. царської Росії провідною ліберальною пресою та підпільними революційними публікаціями, вельми полегшили більшовикам здобути державну владу в цих областях імперії, в тому й у корінній Московщині. Але в Україні ці антимилі-

тарні настрої особливо фатально подіяли: пригадаймо, що на час рішальної розгри, вже в часі IV універсалу, національна Україна для своєї оборони змогла протиставити московським більшовикам лише горстку добровольців.

І доводиться пожалкувати, що Симон Петлюра так пізно залишив своїх співпартійців. Хто зна — як обернулися б події, якби С. Петлюра, замість покинути УС-ДРП навесні 1919 року, — вчинив був це перед липнем 1917 р., тобто перед бравурним виступом у Києві Полуботківського полку. Розгубленість автономістського українського уряду, — замість рішучої підтримки і використання одчайдушної акції полуботківців для дальшої боротьби за власну державу, — становить, мабуть, найчорнішу сторінку першого року Української Революції.

Само собою, оцінюючи тодішні події з перспективи понад півстоліттям, багато чого стає перед нами вже у світлі наслідків, зважене і перевірене часом. Шкодуючи за втраченим шансом, ми нерозумно готові докоряти нашим провідним діячам за програму нашої національно-визвольної війни. Тим часом треба з усім притиском сказати, що не помиляється тільки той, хто нічого не робить. Більше того: в сфері політики невдача тої чи тої акції ще не свідчить про її недоцільність чи непотрібність, дивлячись поглядом дальшого. А вже найменше про якусь злу волю чи відсутність патріотизму аранжерів та виконавців даної акції. І тому справжнього громадського злочину допускаються ті наші горе-критики, які паплюжать тодішніх чоловічих діячів, провідників УЦРади: Мих. Грушевського, Вол. Винниченка, навіть Симона Петлюру (напр. гетьманці) — вони бо цим дають собі свідоцтво своєї національно-політичної невиробленості і дефетизму.

Бож треба бути справді сліпим або запеклим лицеміром, щоб не бачити чи зумисно переочувати той капітальний факт, що згадані діячі опинилися в проводі Української національної революції не якимсь обманом чи інтригами і не в наслідок втручання чужої сили, а в наслідок обрання їх першим нашим парламентом — УЦРадою! Відоме прислів'я: *кожен народ має такий уряд, на який він спроможний, на який він заслужив*, — в нашому випадку має абсолютну рацію. Бо такого вільного, невимушеного жадними сторонніми чинниками обрання на громадські та державні функції-посади — як це було 1917 р., годі собі уявити. Отже, якщо ці обранці в дечому "недомагали" (а воно дійсно так), то це значить, що недописало, не маючи належної підготовки, все наше суспільство!

А звідси: ганьблячи і докоряючи за помилки тодішніх наших обранців, ми показуємо світові своє духово вбоге обличчя.

Ні, не на торах засуду і паплюження діячів УЦРади слід шукати і знаходити дійсну науку з наших невдач, а на торах найглибшого критичного (і самокритичного!) вивчення й аналізу подій, фактів і документів нашої визвольної боротьби.

І тут же додамо: таке вивчення вже привело

сумлінних дослідників доби 1917-21 рр. до висновку: *збудувати і втримати українську національну державу в тодішніх умовах було неможливо. А однак така акція була конче потрібна!* Сміло можна твдити: якщо сьогодні Україна не є простим географічним поняттям на зразок Провансу у Франції чи Белзу у Великобританії, то це дякуючи трирічній боротьбі УГРеспубліки. І яка б обскубана не була сьогоднішня УРСР, а все таки вона є живим запереченням цинічно-ренегатської фрази Вол. Затонського на мітингу в Пушкінському (Шевченківському тепер) Народному домі: "Так називаємоє українське національне двіженіє видумалі семінаристи і поштово-телеграфніє чиновнікі!" (Автор цієї статті особисто чув цю фразу з уст Вол. Затонського в Кам'янці Подільському).

Взагалі, щоб утвердити раз назавжди наше національне ймення українці й зіпхати на смітник, в небуття всіляких "тутешніх", "хахлів", "русинів" та "рутенців", — трирічна фронтова війна "петлюрівців" відіграла рішальну роль, відізвавшись голосною луною в усіх закутках української етнографічної території.

Ми зупиняємося на цьому через те, що немалою причиною особливих труднощів нашої Визвольної війни 1917-21 рр. була надзвичайно мала спопуляризованість нашого національного імени — *українці, Україна*, зумисно затушовуваного в усіх шкільних та адміністративних мапах і довідниках наших окупантів. Триваючи століттями такий стан призвів до того, що не тільки чужинецький світ, а й сама наша людність у масі своїй не вживала свого дійсного національного імени. І хіба не звучить анекдотично відомий факт видання в Петербурзі (десь на початку цього століття, отже за яких 10-12 років перед революцією 1917 року) брошури Мих. Грушевського з такою характеристичною назвою: *"Хто такі українці і чого вони хочуть"*. А в часі Визвольної війни 1917-1921 рр. нерозумно можна було почути від наших селян таку фразу на адресу вояків української армії: "Якісь українці прийшли..." Не "свої" або "наші" — як це нормально мало б бути, а "якісь" українці — для селян ніби незрозумілі і чужі.

У майбутньому боротьба за Самостійну Україну таких анекдотичних моментів напевно не матиме. Але це не значить, що вона буде легша: національна свідомість не обов'язково вміщає в собі і свідомість державницьку, або — як дехто висловлюється: *українство — це ще не обов'язково самостійництво*. Прихильники федерації з нашими сусідами не перевелися, а можливо — навіть зросли числом, насамперед під впливом зміцнення федеративних ідей і плянів у Західній Європі. А подруге — і це, мабуть, головне — визвольна протикомуністична акція будь-кого з поневолених народів червоної імперії, проваджена самостійно, не в організованім зв'язку і союзі з поневоленими сусідами, згори приречена на невдачу.

І тут перед нами знову загроза "спільного казанка", вояцько-камадського "братерства зброї",

Дм. ЧУБ

ЛЕСЯ УКРАЇНКА У СПОГАДАХ СУЧАСНИКІВ

Серед творців світової літератури трудно знайти другу таку видатну постать, що мала б таке нещасливе життя і створила б такі великі кількості і якості літературні скарби, як наша Леся Українка. Правда, інші два ваші геніяльні письменники, Тарас Шевченко та Іван Франко, теж мали дуже тяжкий життєвий шлях і лишили великі літературні здобутки, але Леся Українка є певним винятком і тому, що вона жінка, і тому, що від 10-тих років життя тяжко хворіла і лікувалася більшу половину свого короткого життя.

Якось уроджена твердість і мужність були властиві Лесі з дитячих років. Така міцна і чужа вона була і в житті, і в творчості. Лікар Сапегко, що лікував Лесю ще змалку, розповідав як Леся трималась під час застриків у кістку: "У мене при такій операції, — казав лікар, — пацієнти

— словом, того психологічного комплексу, який відіграв таку фатальну роль в часі нашої протисовєтської війни.

Ось чому дуже важливо плекати самостійницькі кадри поза засягом облудного "старшобратнього" медівника і канчука, які щерблять і гризуть наш національний організм у Батьківщині, з усіх сил відвертаючи його від ідей самостійництва.

Тим часом справжнє, нехибне виховання національних кадрів не можна забезпечити, поминаючи або применшуючи вагу і значення трирічної боротьби УНР під водійством Симона Петлюри, боротьби і будівництва, провадження на головному нашому материка — центрально-східних областях України. Політично-державний примат цих областей добре розумів командир Осадного корпусу, пізніший командир Корпусу Січових стрільців ("київських") Євген Коновалець. І тому він увесь час залишився в складі наддніпрянських збройних сил як вірний бойовий побратим і помічник Симона Петлюри в здійсненні його планів, з презирством відкидаючи підшепти і намови закукурічених (а то й свідомо ворожих) протинаціональних елементів.

Недурно кажуть, що велич людини — діяча і творця найкраще пізнається по його смерті, з перспективи часу. Пішли в безвість багато гучних у тих роках "отаманів" та політичних калькуляторів. А світла постать Симона Петлюри щораз більше увипуклюється в очах нескореного українства як взірць найбільш витривалого військово-політичного провідника і державного мужа, жертвою відданого великій справі Української Волі й Державности. Яко такий взірць, як дороговказ поколінням, Симон Петлюра живе і житиме століття. *Честь і слава найбільшому воїнові-державникові Української Національної Революції!*

Лос Анджелес, Каліф., 1971

мужчини ведмедем ревуть, а тут така тендітна жінка зціпила зуби й мовчить".

Леся Українка змалечку любила тварини і шкодувала, коли хтось забивав навіть диких звірів. Одного разу Лесин батько, що любив полювати, привіз їй маленьке дике козеня. Леся дуже зраділа, а кізка скоро звикла до неї і бігала слідом, як песик. Підрісши трохи, вона якось вискочила з двору і побігла до лісу, а там її розірвали вовки. Довідавшись про це, Леся заплакала. А потім блиснула оченятами і скрикнула: "О, я сама задавила б ураз того вовка!" — і пошкодувала, що не може стріляти з рушниці.

Першого листа Леся написала до свого дядька Михайла Драгоманова в Болгарію, коли їй було 5 років, а першого вірша — у 9 років. Вчила Леся у приватних учителів, а найбільше вчила її мати.

Леся була здібна до науки, що бачимо хоч би з того, що у 15 років вона написала вже досить довгу поему, а у 18 років — підручник історії Сходу українською мовою для навчання свого брата. У 19 років вона написала відомого вірша "Контра спем сперо", повного віри і незламності. Тільки зрідка в її поезіях бриніли сумні ноти і то через хворобу. Коли їй хтось закинув песимізм, вона відповіла віршем:

Хто вам сказав, що я слабка?
Що я корюся долі?
Хіба тремтить моя рука.
Чи пісня й думка кволі?

Ви чули раз я завела
Жалі та голосіння,
То ж була буря весняна,
А не сльота осіння.

Невтомна праця над собою: писання віршів, переклади з чужих мов, читання кращих творів західноєвропейської літератури, античної та російської, — скоро ставлять Лесю в число найпопулярніших українських письменників того часу. А коли Лесі було двадцять років, вона вже здала до друку свою першу збірку поезій "На крилах пісень", яку друкували у Львові, де вона саме побувала і познайомилась з багатьма західноукраїнськими письменниками, як Наталія Кобринська, Іван Франко, Павлик Володимир Гнатюк, Стефаник. По виході цієї збірки Іван Франко надрукував рецензію, в якій писав, що ця збірка поезій "без сумніву становить найважливіший здобуток оригінальної літератури за 1892-гий рік".

Лікуючись, Леся Українка побувала в багатьох країнах: в Німеччині, Єгипті, Болгарії, Австрії, Польщі, Італії. Скрізь вона бачила більше волі, люди жили там без заборони їхньої мови, а на рідній землі її рідна мова була офіційно заборонена. І це поневолення Леся важко переживала.

і навіть в листі до брата писала: "Мені не раз видається, що на руках і на шиї у мене видно червоні сліди, що їх понатирали кайдани та ярмо неволі, і всі бачать ті сліди, і мені соромно перед вільним народом"... А в поезії казала:

Орлині крила маєм за плечима,

Самі ж кайданами прикуті до землі.

Або в другому місці читаємо:

О, сором мовчки гинути й страждати,

Як маєм у руках хоч заржавілий меч,

Ні, краще ворогу на одсіч дати.

Та так, щоб голова злетіла з плеч.

Леся знала дванадцять чужих мов. Студент Нестор Гамбарашвілі, який у 1895-му році жив у Косачів у Києві, розповідає у своїх спогадах, що Леся тоді добре знала кілька чужоземних мов, зокрема німецьку, французьку, англійську, читала в оригіналі Шекспіра. А одного разу він переконався, що вона знає й італійську, "коли два бродячі малолітні італійці-брати Еміліо і Чечіліо, 11-ти і 9-ти років... зупинившись перед вікнами квартири Косачів, стали співати по-італійському, акомпануючи собі на невеличкій гітарі. Леся Українка закликала хлоп'ят до себе, почастивала їх, чим могла, і стала розмовляти з ними по-італійському".

Цей студент розповідає, що Леся дуже цікавилась також грузинською мовою, і він давав їй лекції, що їй, певно, пригодилося, коли вона лікувалась і жила в Грузії. З цих же спогадів довідуємось, що Леся Українка добре знала музику, з великим почуттям грала на піаніно твори Бетховена, Ліста, Шопена, Моцарта, Шумана, Чайковського та інших.

Взаємини між Нестором Гамбарашвілі та Лесею були досить дружні, він так захопив її розповідями про героїчних своїх земляків грузинів, що вона навіть сказала: "Коли б я не була українокою, то я б хотіла бути грузинкою". Леся подарувала йому своє фото і кілька книжок, а він, їдучи на вакації додому, запитав, що привезти їй з Грузії. Леся відповіла: "Гострий кинджал, як емблему для боротьби з ненависним ворогом". Для їх обох спільним ворогом була, зрозуміло, царська Росія. Нестор виконав її прохання: він замовив спеціалістам холодної зброї, дагестанцям, кинджал з кращої криці, ручка і піхви його були срібні гравіровані черню. Даруючи цього кинджала Лесі, він сказав: "Панночко Лесю, будьте тверді у Вашій благородній роботі, як криця цього кинджала, і гострі в слові, як його лезо".

Про знання чужих мов підтверджує і Михайло Старицький: "Леся здивувала мене своїм знанням англійської мови. Читала вона і балакала, як по-українськи". Театральний критик і театрознавець Всеволод Чаговець, який жив у Києві і не раз бачив Лесю Українку, теж розповідає, як 7-го жовтня 1899-го року Леся Українка робила в Києві доповідь про головні течії в літературі 19-го століття. За об'єкт вона взяла зокрема Аду Негрі та Габрієля Д'Анунціо. Не заглядаючи в написані сторінки, вона цитувала вірші "на чи-

стий італійській мові". Одночасно той же В. Чаговець зазначив, що Леся виявила в доповіді таке багатство всебічної культури, якому позаздрив би кожен професор, дарма що доповідь робила 28-річна дівчина, змучена невиліковною хворобою, про що всі присутні знали. Про це свідчила і хвороблива блідість її майже прозорого обличчя.

Про зовнішність Лесі Українки Оксана Стещенко згадує так: "Коли Леся сиділа мовчки, зовнішність її не приваблювала, але досить було їй чимсь запалитися, як вона робилась надзвичайно привабливою. Леся мала чудові сірі променисті очі; вони випромінювали з себе таку силу ясного розуму, що все обличчя сяло внутрішньою красою. Леся гарно вишивала, а також у плаванні всіх переганяла, коли вони плавали у ставку в Колодяжному. — От, Байрон, — казала Леся, — кажуть з хворою ногою перепливає цілу протоку морську, ну, а я хоч цей ставок. Хіба ж це не одноково?"

Наш славний академік Агатангел Кримський, що знав понад 60 мов, згадує, як у 1887 році він познайомився з Лесею Українкою, якій було тоді 16 років. Стільки ж було й Кримському. Агатангел тоді був студентом колеги Павла Галагана. Один з студентів, Тучапський, якось розповів, що він має вірші Лесі Косач і, що вона дещо вже друкувала і показав їй переклад з Гайне. Серед них був вірш "Чого так поблідли ті рожі ясні", який їм дуже сподобався. Кримський переписав кілька віршів і показав іншим студентам. Вони захопилися ними, а один студент написав музику до вірша "Чого так поблідли ці рожі ясні", і скоро всі стали співати цю пісню. Через якийсь час Кримський зустрівся з Тучапським на концерті композитора Лисенка і розповів йому, який успіх мають Лесині вірші серед студентів.

— Дай я поведу тебе до її матері. Напевно, їй буде любо це почути, — сказав той, і вони відразу пішли за лаштунки, і там Тучапський, що

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ

В серпні цього року Олексій Пошиваник закінчив університетські студії з ділянки мов (французька головна) в Північно-Східному Іллінойському Університеті.

Він активний працівник ОДУМ-у, член струнної оркестри, струнного ансамблю, ансамблю бандуристів ОДУМ-у, управи філії, вчитель гри на гітарі у філії ОДУМ-у Чикаго. Крім музичних здібностей виявляє також малярські. Його роботи є обкладинка "Альманаху - Збірника ОДУМ-у", багато жетонів зустрічів ОДУМ-у США і Канади, відкриття оселі ОДУМ-у "Київ", 6-го з'їзду УРДП в Чикаго та ін. Працюючи О. Пошиваник одночасно вчився.

З нагоди успішного закінчення університетських студій побажаймо йому всього найкращого та дальших успіхів в громадській та одумівській праці.

Філія ОДУМ-у в Чикаго

був старший за Кримського, підвів Агатангела до гарної літньої дами і каже:

— Олено Петрівно, Лесині вірші таке враження справили, що в колегії їх всі співають.

— Невже так усі справді захоплюються?

Тучапський це підтвердив.

— Ну, коли так вам той вірш сподобався, то ось вам і авторка, познайомтесь. Дивлюсь, — згадує Кримський, — якась дівчинка: їй було тоді 16 років, але на вигляд можна було дати років 14". Обоє вони дуже зняковіли, і тільки після нагадування Олени Петрівни (Лесиної матері — Д. Ч.) подали один одному руки...

Після цього Агатангел Кримський був у дружніх взаєминах з Лесею до останніх днів її життя. Вона часто давала йому читати свої твори ще перед друком. І Кримський підкреслює, що він не наважиться назвати іншого письменника, який би з такою відповідальністю ставився до своєї творчості, як Леся Українка. Готуючись писати драми "У катакомбах" та "Адвокат Мартіян", Леся звернулася до Кримського по наукові праці про християнське підпілля. І все їй було мало. Вона просила оригінальних документів. Тоді Кримський післав Лесі величезну дисертацію Орала "Переслідування християн Римською імперією", написану французькою мовою, але, прочитавши цю книжку, вона замовила ще низку книжок. Тоді він післав їй цілу бібліотеку на цю тему. "Без перебільшення можна сказати, — означає Кримський, — що Леся Українка була справжнім ученим-дослідником". І проте Леся не переоцінювала себе. Ідучи до Берліну на операцію, вона сказала А. Кримському:

— Думок, задумів, тем у мене дуже багато. Якщо мене там на столі заріжуть, то перед смертю я собі скажу так: "Прийшов Прокіп — кипів окріп. Пішов Прокіп — кипів окріп... Українська література і без мене перебудеться".

Та справді Леся Українка була велетнем у нашій літературі і в житті. Це тільки вона могла за одну ніч у 1901-му році написати драматичну поему "Опержима", а за 10 днів чудову "Лісову пісню". Як вона фанатично працювала навіть прикута хворою до ліжка, бачимо з Лесиного листа до дочки Мих. Старицького, Старицької-Черняхівської 1909 р.: "Здоров'я в мене тепер таке тонке, — писала Леся. — що... від Різдва до Великодня цього року я абсолютно нічого не могла писати... бо я тоді тільки можу боротись (чи скорше забувати про боротьбу) з виснаженням, високою температурою... коли мене попросту гальванізує ідея фікс. якась непереможна сила. Юрба образів не дає мені спати по ночах, мучить, як нова недуга, й наказує мені писати, а потім я знову лежу". "Отак я писала "Лісову пісню" і все, що писала останнього року".

Російські кола в Києві ставились до Лесі Українки вороже, зате українці визнавали її великий талант і дуже шанували її. У 1898-му році українці Києва відзначали 100-ліття нової української літератури, беручи за початок її "Енеїду" Івана Котляревського. Письменник Євген Кротевич згадує це так: "...У доволі просторій, але

низькій і задушливій залі набилося вкрай людей. Після доповіді Івана Стешенка про створення "Енеїди" та про українську літературу за 100 років відбувся довгий концерт. На ньому, крім співів хору Миколи Лисенка й артистичного читання уривків з "Енеїди", виступав видатний оперовий співак Олександр Пилипович Мишуга, а потім Микола Карпович Садовський... І як завжди, останнім у концерті на естраду вийшов великий майстер художнього читання Михайло... Старицький. На цей раз, крім свого вірша, присвяченого творцеві "Енеїди", Михайло Петрович прочитав проинагідний до святкування відомий вірш Лесі Українки "На столітній ювілей української літератури".

"Ця річ, — розповідає Кротевич, — справила на присутніх незабутнє враження. Якесь особливе почуття суму, страждання і відвертої надії охопило всіх. А найбільше, коли з надзвичайною проникливістю були прочитані оці останні рядки:

Не вів до палаців їх шлях;

Не оди складали, а думи народу...

Чола не вінчали лавровії віти,

Тернів не скрашали ні злото ні квіти,

Страждали співці в самоті;

На них не сіяли жупани-лудани.

Коли ж на руках їх дзвеніли кайдани,

То вже не були золоті!...

І самий зміст цього натхненного вірша, і чужа деклямація його Старицьким, і піднесеність переважно молоді авдиторії сприяли тій бурі оплесків, яка вибухла в залі і довго-довго перекочувалась з краю в край бурунами: "Авторку, авторку!" А вікна дзвеніли від тої бурі оплесків.

Михайло Старицький зійшов з помосту і взявши за руку Ларису Петрівну, вивів її на поміст. Ще гучніші оплески і вигуки: "Слава!" залунали в залі. Це був справжній тріумф, утворений вдячною авдиторією своїй улюбленій поетесі Лесі Українці, яку недавно перед цим так щиро привітав Іван Франко, назвавши її наймужнішою людиною серед новочасних письменників України. А Леся Петрівна, — каже Кротевич, — ...спокійно вклонилася публіці. Тільки зашарілася вся та великі очі її якось надто зосереджено вдивлялись в авдиторію, немов би вивчали людське піднесення.

До Старицького підбіг поліцейський "чин" і став йому щось говорити, але буря оплесків не втихала — і поліцай, безнадійно махнувши рукою, одскочив набік. Як виявилось потім, у програмі не було вірша Лесі Українки і за не полетів пристав Либідського участку..., а Старицькому зробили попередження, що надалі за такі "самовільні" вчинки заборонять українські вечори".

Свого часу Леся написала вірша, у якому є такі рядки: "Як я умру, на світі запалає покинутий вогонь моїх пісень". Цей вираз ніби перегукується з Шевченковим "Заповітом". Її передбачення здійснились. Сьогодні весь світ відзначає славне 100-ліття з дня її народження. Її твори

(Закінчення на стор. 21)

Судять не по словах, а по ділах.

Ніхто не каже, що слова не є важливі: —

Все ж таки, діалог є буденним явищем у нашому поняттю щодо демократії. Люди говорять до інших людей, і слухають інших людей, які говорять про зміни, що можуть і повинні статися у нашому суспільстві.

Але є ще щось інше, що є буденним явищем у нашому поняттю про демократію, а це провід. Одна особа мусить діяти, коли вже все сказано. Одна особа мусить говорити в нашому імені. Одна особа мусить слухати, і дуже обережно, коли мають бути зроблені важливі децизії.

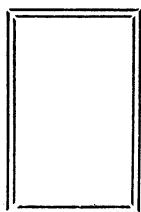
Для Била Дейвиса провід не є чимсь новим. Під час своїх сім місяців, як прем'єр міністер, він старався стимулювати нашу економію, створити нагоди для канадців і для канадського підприємства. Він на широку скалю старається

очистити довкілля, повітря, землю і воду. Він провадить акцію для поширення і піднесення різного роду урядових обслуг, від світличок до дарових медичних центрів для тих, що понад 65 років. Всіх разом було внесено більше ніж 130 статей законодавства, що їх передискутовано і переведено в закон під час цих коротких сім місяців.

Протягом цієї виборчої кампанії Бил Дейвис далше слухає і висловлюється, але він мало обіцяє. Наша економія не може дозволити собі на підвищення податку, про що інші так явно заявляють.

Можемо бути певні, коли буде покликаний до акції, він буде розважливий і рішучий.

Це, що він дотепер зробив, є правдивою запорукою того, що можемо сподіватися від проводу Била Дейвиса.

Дейвис робить все... для людей.

ВІН СЛУХАЄ, ВІН РОЗУМІЄ, ВІН ДІЄ.

21 жовтня зробіть щось для Онтаріо... підтримайте Біла Дейвиса.

Голосуйте за Вашим Прогресивно-Консервативним Кандидатом.

Віталій БЕНДЕР

“КЛОПА - КЛОПО”

Четвер в Англії є непоклямованим постом. В більшості міст крамниці зачинені після полудня. Рух на вулицях млявий, автобуси майже не ходять. Кінотеатри світять пусткою і численні кнайпи даремно чекають відвідувачів. Четвер — тяжкий день, найсумніший і найсіріший. Це останній день перед виплатою заробітної платні, то ж зрозуміло, що невеличкі бюджети працюючих людей майже на вичерпанні, і господині, “натягаючи” гріш ще на один день, стають дуже скупими. І стало традицією: четвер — сиди вдома.

З якогось часу, немов би в унісон цьому сумному дневі, з кнайпи, що виблискує неоновими світлами навпроти мого вікна, линує журні мелодії рояля. Спочатку я не звертав на них уваги. Згодом молеві акорди під чиюсь майстерною рукою змусили мене прислухатися, а потім, що четверга, я заздалегідь сідав біля вікна і чекав на знайомі мелодії. І кожного разу в ту саму годину, хтось клав на клявіші рояля свої руки, і на вулицю лилася туга. Під перелив цих акордів моя уява малювала невідомого музику, раз як розчарованого коханця, вдруге — передчасно постарілого мужчину, що тужив за кращими днями, третє — молоду дівчину, знуджену монотонністю життя в містечку.

Та одного разу я змахнув уяву і пішов до кнайпи, щоб на власні очі побачити отого страдника, чи страдницю, за роялем.

У сальоні кнайпи мене зустрів лінивий, напівсонний бармен з готовим питанням “What’s yours?” Заплативши за пиво, я оглянувся довкола і побачив, що в просторій залі нас було лише четверо: я, бармен, молодий чоловік за роялем, і біля нього непогана на вроду усміхнена дівчина. На якусь мить молодий чоловік повернувся до мене обличчям, на якому я не міг вичитати нічого. Якесь таке апатичне обличчя стомленої людини.

— Що за один? — спитав я бармена, кивнувши головою в бік музики.

По обличчю запитаного перебіг вираз, що мав означати “Не маю жодного поняття”.

— Сталий клієнт? — знову я.

— Так... Приходить кожного четверга, замовляє дві пляшки пива для себе і дві для тієї... — чи він хотів сказати “жінки”, чи вжити іншого епітету, лишалось відгадати. — Так, як я сказав, замовляє пиво, сідає до рояля і грає... Весь час грає... — додав він.

Молодий чоловік саме скінчив грати “Мое дурне серце” і потяг кілька ковтків пива. Ще раз подивився на нас, — цього разу затримав довше свій погляд, — і знову вдарив по клявішам.

— Добре грає, — сказав я.

— Yeh, he’s all-right... — докинув бармен витираючи шклянки. — By the way — похвалявся він, — it seems to me he is a foreigner...

Може поляк, може українець, а може німець. There are many foreigners in England...

Немов би на підтвердження цих слів, рояль захлинувся початковим акордом, видав ще кілька окремих нот, і сальон заповнила znana мені ще з війни мрійно-зворушлива пісня “Голубими туманами наша юність пройшла”. Якось раптом перед очима попливли чужий засніжений степ біля Волги, довжелезні марші по грузьких завоях, форсування Дінця, спалені села... Спогади несподівано відкинув уривок із “Танцю шабел” Хачатуряна і з наростанням темпу я помітив, що навіть бармен роззявив рота.

Коли останній акорд розтанув десь за вікном, піаніст повернувся до нас і помахом руки покликав мене.

— Сідай, — сказав він цілком просто. — Не можеш пізнати земляка? А я пізнаю відразу...

Його безпретенсійність дуже мені сподобалась і не треба було бути аж таким уважним, щоб побачити, що він один з тих, які мало прожили, але багато пережили. Взагалі ж із безпретенсійними людьми відразу відчуваєш себе легко і невимушено, що заохочує до щирої розмови. Я був дуже радий, що наша розмова не почалася втертим “Як живете?” — “Та... нічого”, після чого завжди настає ніяковість і бажання втекти через брак слів.

— Куриш? — і він простяг мені цигарки.

Хотів ще щось заграти, але застановився і спитав:

— Любиш музику?

— Дуже!

— Пробач, якщо не почуєш від мене самби, румби, квік-степа чи конга. Це речі з джунглевим темпераментом, якого мені бракує. Заграю тобі “Клопа клопо”, мій найулюбленіший мотив.

Він перебирав клявішами і виглядав задуманим. Я знав, що його думки витали десь по тому боці пієї меланхолійної мелодії.

— До речі, — сказав я. — Що означає “клопа клопо”?

— Це — з французького жаргону. Тяжко перекласти на нашу мову. Приблизно, це мало б означати стан депресії. У Франції, якщо хтось безцільно блукає вулицями, сумуючи й нудьгуючи, люди кажуть, що він, або вона, бродять “Клопа клопо”. Зловив?

— Угу, — кивнув я головою.

— Власне, я люблю цей мотив тому, що і я блукаю “Клопа клопо”.

— Депресія?

— Щось таке... Тужу... За багатьма речами... Я не знаю, що я робив би, коли б не цей рояль. А так кожного четверга прийду сюди, виблю тугу і ніби краще чуєся опісля. Знаєш, це не є стан цілковитої резигнації, але однаково на душі дуже тяжко. Я сміюся дуже рідко, або й зовсім ні. Ось вона, — і він дає мені знати, що говорить про свою приятельку, — потребує дуже

мало, щоб бути щасливою. І взагалі англійці не дуже вибагливі. Для них дім, — огорожений муром двірець, вогонь у каміні — ідеальне життя. Для мене все це — велике ніщо. Розумієш, чогось бракує, все видається тісним і мізерним. І з цими почуттями я не виняток. Багато нас таких, що не можуть закорінитися у чужому ґрунті. Декому з наших людей вдається змстити своє власне гніздо і жити заради нього. Про-бував і я, але... — він значуще посміхнувся, мов-ляв, вийшов з того дим. — Хотів записатися до англійської комерційної фльоти, думав вирвати-ся з цієї тісноти на океанські простори — не прийняли. Тепер думаю про французький чужи-нецький легіон. Вона, — і він ледь помітно кив-нув у бік англійки, — гарна дівчина, але я ніко-ли не одружуся з нею. Ніколи! Просто не хочу розвіювати її мрії про родинне життя, бо доки мої думки літатимуть над рідною Одесою і бе-регами Чорного моря, вона завжди буде на дру-гому місці... Багато наших людей заклопотано живуть і надіюся. Зі мною трішки інакше. Я тужу і надіюся, але не contra spem spero. Цей латинізм такий банальний, що я ненавиджу його всією душею. Я тужу, бо маю серце, і на-діюся, бо вірю в майбутній день. Чи це не кра-ще, ніж contra spem spero?

Він майже деклямував під чарівні звуки "Те-ми Гаррі Лайма", і я розумів його. Він не міг вrostи в чужу землю. І ніколи не зможе.

— Вип'єш від мене віскі? — запропонував я.
— Замість подяки за твою гру?

Він посміхнувся самими очима і по-приятель-ському глянув на мене:

— Дякую, земляче, але окрім пива не п'ю ні-чого...

Я ляснув його по плечу, кинув "so long" до його приятельки і пішов геть. Услід за мною з вікна кнайпи линуло зворушливо-сентименталь-не "Клопа клопо". Але з того часу я ніколи не сідав біля вікна, і моя уява не малювала мені мелянхолійних образів. Кожного четверга, як у мою кімнату лине мелодія "Клопа клопо", я сприймаю її, як привіт від зажуреного і може трохи стомленого, але не зломаного молодого українця.

Англія

ПРИВІТАННЯ

Раю Шишко, члена управи філії ОДУМ-у в Торонто та Андрія Кушніра вітаємо з одру-женням.

Філія ОДУМ-у в Торонто

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ В БУЕНОС АЙРЕСІ

Повідомляємо все українське громадянство у вільному світі, що в неділю, 5-го грудня 1971 р. о 10-й годині ранку в парку Трес де Фебреро, Буенос Айрес, Аргентина, відбудеться

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

геніяльному поетові, національному пророкові та невтомному борцеві за політичне і соціальне визволення нашого народу.

Відкриття пам'ятника, автором якого є відомий український скульптор Леонід Молодожанин, довершать ієрархи обох українських церков, Ка-толицької і Православної, при співучасті україн-ського громадянства, представників СКВУ та українських політичних товариств, установ і ор-ганізацій, провідників українських політичних рухів, членів українського вільного уряду, пред-ставників бувших українських збройних сил, представників українських наукових установ, ви-значних українських і чужинецьких політичних діячів, делегацій чужинецьких спільнот та деле-гатів аргентинського уряду і міської управи Буе-нос Айреса.

Запрошуємо все українське громадянство на це велике національне свято української спільноти в Аргентині, а всі українські товариства, організа-ції і установи прислати своїх делегатів, щоб в цей історичний день біля бронзової постаті вели-кого кобзаря прилюдно перед цілим вільним сві-том підтвердити нашу повсякчасну вірність його заповітам та нашим національним ідеалам. Ми віримо, що українці у вільному світі, а особливо в Канаді і Америці доложать всіх зусиль, щоб відкриття пам'ятника ТАРАСОВІ ШЕВЧЕН-КОВІ в Буенос Айресі не перейшло в історію на-шого народу як звичайна дата, а перетворилося у всенациональну маніфестацію солідарності вільних українців з нашим народом на рідних землях в його переважній боротьбі за своє націо-нальне і соціальне визволення та здійснення тих безсмертних загально-людських ідей, за які бо-ровся і страждав БЕЗСМЕРТНИЙ ТАРАС.

Привіти та листи просимо присилати на адресу Організаційної Комісії Комітету:

Comision Organizadora de la Inauguracion
del Monumento a T. Shevchenko
Maza 144, Buenos Aires, Argentina

Буенос Айрес, серпень 1971.

За Комітет Будови Пам'ятника Тарасові
Шевченкові в Буенос Айресі, закон ч. 17380

Осип Кузьмич, секретар

Д-р Василь Іваницький, голова

Галина ЯРМИШ

КАЗКА ДЛЯ ДОРОСЛИХ

НІЧНА РОЗМОВА

Чи вміють речі говорити? Від багатьох почуєш: "Звичайно, ні". А може, невіри не вміють слухати?

Жив колись великий дивак (люди завжди звуть диваками тих, хто думає або чинить не так, як інші). Ганс-Християн Андерсен його ім'я. Ось хто вмів слухати, як говорять тварини, рослини, речі. І вони розповідали йому такі дивовижні історії, яких не знав і не чув доти ніхто в світі.

Тож прислухаймось уважніше — може, й ми почуємо, як говорять речі.

Ось на буфеті важкий бронзовий Годинник: "Тільки так. Тільки так", — мовить він, вважаючи, що все сказане ним беззаперечно, бо він — дуже точний механізм. Саме тому Годинник такий поважний і майже ніколи не висловлюється прозою, аби не збитися з ритму.

Поруч нього Свічка, тоненька й струнка, милостиво терпить обійми старого Свічника: "Ах, чого тільки не знесеш заради моди!"

А Свічник мовчить, радий, що його принесли з горища, де він пролежав добрих тридцять літ, запорошений та обплутаний павутинням. До того ж Свічка, яку він підтримує, дуже подобається йому. Яка вона ставна й гордовита! Вона одразу дала зрозуміти сусідам, що не простого роду: "Я не звичайна свічка, я — ароматична".

Свічник, опинившись поруч із Годинником, спробував було заприятелювати: "Ми з вами, мабуть, родичі — обидва з бронзи". Але той сприйняв це панібратство як образ і від обурення так заспішив, що господині довелося пересувати його стрілки на цілих десять хвилин назад.

Тоді Свічник звернувся до кришталевої Вази, яка співчутливо слухала його спогали про похмурі роки, проведені в темному закутку горища, про те, як він тужив за світлом.

— Я вас добре розумію, — сказала Ваза. — хоч на горищі ніколи не була. Я знаю, що таке туга. Мені так самотньо без квітів. Алже я для них створена, а не бачу їх дуже давно. Ох, — зітхнула Ваза, — у дні молодости наше з господинею життя було повне квітів.

— А хіба наша господиня не молола? — здивувався Свічник. — З мене знімали павутину молоді тендетні руки.

— Відчувається, що ви були відсутні тридцять років, два місяці, три дні, дві години, сімнадцять хвилин і двадцять три секунди, — не витримав Годинник. — господиня наша постаріла. То її дочка принесла вас з горища.

— Що ви робите, Годиннику? — перебила Ваза. — Ви заговорили прозою і знову збіється з ритму!

— Захвилювався, захвилювався

Й з ритму зірвався, ах, з ритму зірвався, — застукотів знервовано Годинник і вирішив надалі пильно стежити за собою, адже він був певен, що біг часу залежить од нього.

— Як вона не розуміє,

Що то діє, що то діє, —

непокоївся Годинник, коли господиня забувала його вчасно завести. —

Я не мушу зупинятись!

Катастрофа може статись.

Ваза й Свічник тим часом вели свою розмову далі.

— Так, вас справді принесла дочка нашої господині. Вона тільки вчора приїхала до старо... — не встигла Ваза мовити останнє слово, як тонкі молоді руки зняли її з буфету, а коли поставили знову, вона була вже не сама.

— Хто ви така? — спитала Свічка в новенької, — я таких ніколи не бачила.

— Я Квітка, — ледь чутно прошепотіла гостя.

— А чому ви так тихо говорите? — звернувся до неї Свічник. — Я вас дуже погано чую.

— Бережу сили, — відповіла Квітка, — аби дожити до ранку.

— Що? — здивувалася Свічка. — У вас такий короткий вік? Я знаю, мені відпущено небагато. Але, коли мене засвічуватимуть кожного вечора, то я проживу кілька місяців. Яке коротке у вас існування, Квітко!

— А що ж ви встигаєте за такий короткий час? — встряло в розмову Люстерко. Воно висіло навпроти на стіні й хизувалося тим, що вміє створювати точне зображення будь-якого предмета, і тому вважало себе вищим од Фотоапарата, не кажучи вже про якісь там Пеналі або Різці. — Може, ви вмієте відбивати якісь предмети хоч приблизно?

— Ні, — стиха мовила Квітка.

— То, може, ви даєте світло, як я? — спитала Свічка.

Але якраз тієї миті ввімкнули електричну Лямпочку і та встряла в розмову.

— Ви б уже краще помовчали. Свічко! Скільки там того світла від вас? У двісті разів менше, ніж од мене. Не уявляю, навіщо дочка нашої господині вас принесла. Але щинішню молодь взагалі важко зрозуміти, — подратувало сказала Лямпочка й замовкла, бо її знову вимкнули.

— Ні, я не даю світла зовсім, — прошепотіла Квітка.

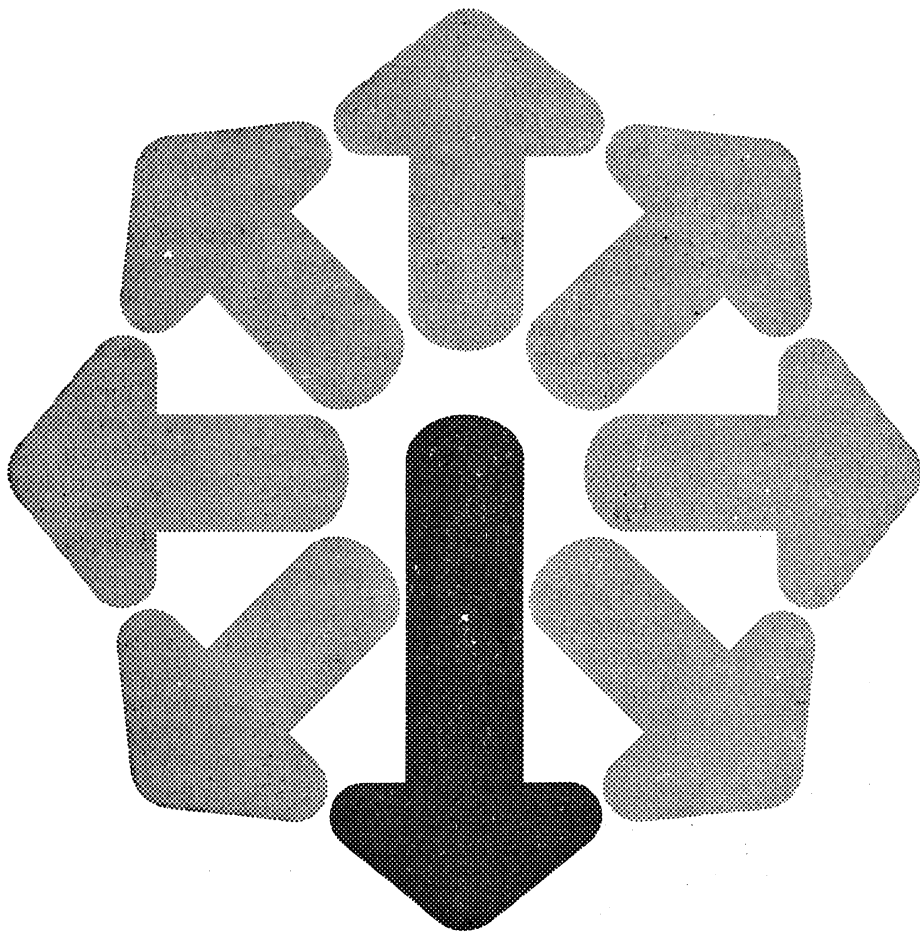
— Може, ви підтримуєте когось, як я? Але, гадаю, це вам не до снаги, — зауважив Свічник.

— Так, я нікого не підтримую, — знітилася Квітка й винувато схилила голівку.

— Мені все зрозуміло, — застукотів металевим голосом Годинник, знову переходячи на прозу, бо категоричності його тону не витримав би ніякий віршовий розмір. — Не дивно,

(Закінчення на стор. 21)

GO AHEAD!

BUY CANADA SAVINGS BONDS

Якщо ви дивитеся у майбутнє поза сьогодні, плануєте майбутнє при допомозі Канадських Щадничих Бондів. Завдяки їм ви продовжуватимете свої заощадження на майбутнє — без турбот.

ЛЕГКО ЇХ НАБУТИ: Ви можете купити їх у троякий спосіб: за готівку на місці вашої праці, у банку або на інвестицію, на сплати через План ощадности платні там, де ви працюєте; або на сплати через Місячний план ощадности там де маєте своє банкове conto чи інвестиції.

ПРОСТО ЇХ ІНКАСУВАТИ: Канадські Щадничі Бонди — це добра тверда готівка — моментальна.

Їх можна кожнoчасно інкасувати по їхній повній номінальній вартості з добавком зароблених відсотків.

ЇХ ДОБРЕ ПЕРЕХОВУВАТИ: Канадські Щадничі Бонди є безпечні. Вони є поручені всіма ресурсами Канади й вони дають добрі відсотки рік-річно.

Нові Канадські Щадничі Бонди приносять пересічно 7.19% річно, коли їх тримати до повного реченця. Їх можна набути у вартостях від \$50 аж до максимальної висоти \$50.000.

Кожний 100-доларовий бонд починається від \$5.75 відсотків у першому році, платить \$6.75 відсотків у другому році, платить \$7.50 у кожному з наступних п'ять років, а згодом платить \$7.75 у кожному з останніх двох років.

Що більше, ваш кожний Канадський Щадничий Бонд може принести вам відсотки від відсотків й таким способом ви можете з кожних \$100.00 мати \$187.00 на протязі тільки 9 років.

Канадські Щадничі Бонди є добрі сьогодні, а ще кращі завтра. Вони є найбільш популярною особистою інвестицією в Канаді. Думайте про майбутнє.

Шибайте вперед. Купуйте Канадські Щадничі Бонди.

7.19%

пересічний річний відсоток до реченця зрілості

ЗРОБІТЬ ДЛЯ СЕБЕ КРАЩЕ!

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ТАБІР ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Цьогорічний дев'ятий відпочинково-виховний табір Юн. ОДУМ-у в Канаді відбувся на оселі "Київ" біля Торонто. Названо його ім'ям Лесі Українки, славетної поетеси, висококультурної і обдарованої людини, великої патріотки, що непохитно стояла в обороні свого народу проти його гнобителів і душителів української культури.

Завданням цього табору були зустріч і відпочинок серед природи одумівського і прихильного до нього юнацтва, а також виховання в нього національно-патріотичних почуттів.

Відгуки учасників і гостей табору в таборовому журналі "Таборові Вісті" є найкращою оцінкою діяльності табору. Даємо їм слово:

КОМАНДА ТАБОРУ

Бунчужний Василь Корженівський: ...Таборяни відпочинули і дещо навчилися завдяки докладній і цікавій програмі, яка включала діяльність на терені табору і поїздки і прогулянки поза ним. Я не чув ніяких нарікань від дітей і, на мою думку, всі були задоволені.

Бунчужна Ніна Вусата: ...Дуже швидко летить час, коли роботи багато і вона цікава. Дітей було у нас цього року багато. Приїхали вони всі заохочені, а тепер вертаються задоволені... Коротко сказати — приємно і корисно провели час.

Комендант Іван Данильченко: ...Табір Юн. ОДУМ-у ім. Лесі Українки був досить численний. В часі першого і другого тижня перебувало по 110 осіб. Численність таборян Юн. ОДУМ-у свідчить про те, що табори з року в рік стають щораз успішнішими й популярнішими. Це є доказом добре організованої і продуманої програми, доброго виховання, прекрасно налагодженого харчування. Безперечно, свіже повітря також притягає одумівців до табору.

...Команда табору була добре підбрана. Бунчужні і виховники сумлінно виконували свої обов'язки.

Комендант Петро Родак: Наш дев'ятий табір був успішний і цікавий тому, що більшість таборян були віком від 7 до 13 років, а їхні виховники — студенти гай-скул і університету. Діти були майже з кожного ближчого міста і це все заохочує нас працювати, бо є надія на майбутнє, на те, що ОДУМ житиме і розвиватиметься, якщо Ви, батьки, на місцях допоможете організувати рої ОДУМ-у і активно працювати з ними під час шкільного року. Протягом двох тижнів виховники виконували своє завдання, справувалися добре з вашими дітьми і, напевно, заохотили їх до дальшої праці. Отож, дорогі батьки, решта праці залишається вам. Не пропустіть цієї

нагоди, допоможіть своїм дітям провести молоді літа в своїй молодечій організації і тим охоронити їх від поганих впливів вулиці.

(...) хочу підкреслити, що вся обслуга табору справлялася дуже добре, а кухарки на "відмінно", бо таких смачних і багатих харчів в таборі ми ще не мали.

Бунчужний Микола Журавель: ...це мій перший рік, що я виконував обов'язки бунчужного. Виконував я їх з гордістю і відданістю одумівській молоді. (...) Табір був добре організований і я мав би бажання бути на таборі і на той рік.

Раїса Ліщина. Табір цього року вдався напроцьод добрий. Погода була чудова — купалися, бавилися, танцювали, їздили на прогулянки, дивилися фільми, помагали в кухні та доглядали малих дітей — і час пройшов надзвичайно швидко. А тепер з великою неохотою мусимо повертатися додому.

Священик Тарас Славченко: Для мене перебування в таборі Юн. ОДУМ-у було до деякої міри відкриттям невідомої мені сторінки життя й діяльності української православної молоді. Не знаю, чи була там молодь іншого віросповідання, але вся вона була на православних богослуженнях (...) Видно, що діти навчені молитися. (...)

Уніформа, однострої, як це я помітив, дисциплінує хлопців і дівчат, створює норми відповідальності. А в наші часи, часи великих спокус (і, коли хочете, проповіді необмеженої свободи, анархізму) — це великий плюс у вихованні нашої української молоді.

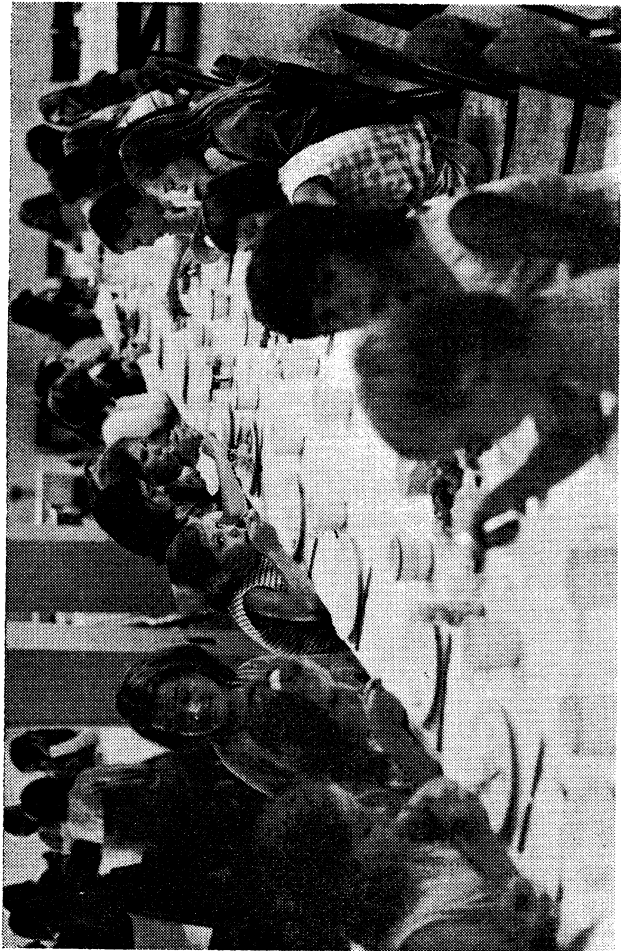
Дуже похвально, що ОДУМ має добрих виховників у молодому віці (14-20 років). Більшість з них дуже компетентні, знаючі свою справу молоді люди. Помітив також, що, не дивлячись на те, що виховники, бунчужні і коменданти бувають вимогливими, діти їх люблять. (...)

Ще одне добре я помітив: я не чув у таборі наказу, оголошення, розпорядження в англійській мові. Я не чув у таборі жодної групово-партійної пропаганди, бачив виховання у православній вірі, в українській національній свідомості, і це мене тішить. Бачив і чув, як розучують українські пісні, ігри. Бачив прекрасну ватру. Моїм двом синам також все те дуже сподобалось. (...)

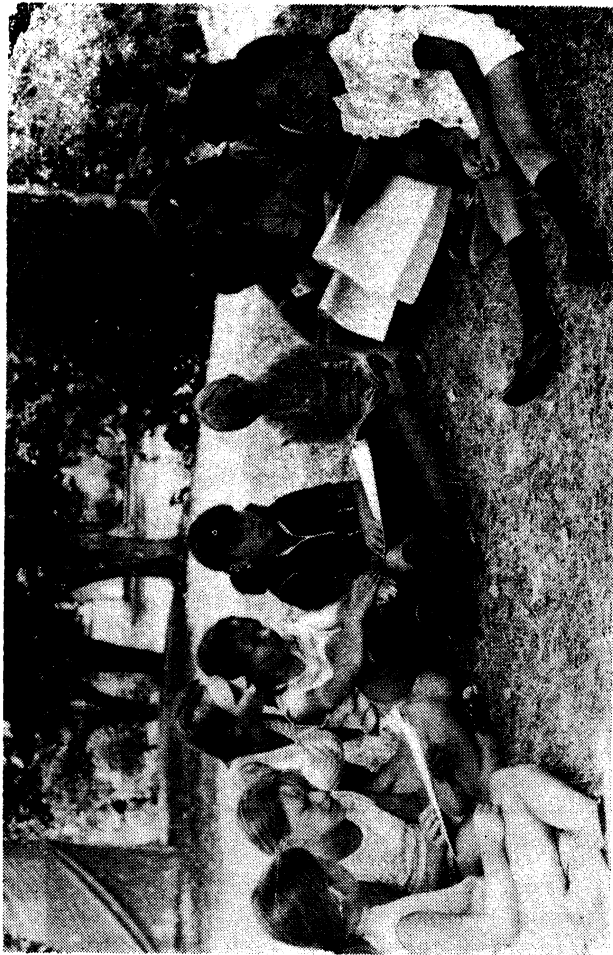
ГОСТІ ГОВОРЯТЬ

Ірина Штика: Коли приглядатися до життя одумівського табору на оселі "Київ", то відразу впадає в очі надзвичайна чистота і порядок навколо гарні уніформи одумівців, добра поведінка таборян, їхня слухняність і повага до комендантів та виховників, відповідне ставлення виховників до своїх вихованців, гарна українська, дисципліна, постійне щоденне зайняття, нічна тиша. (...)

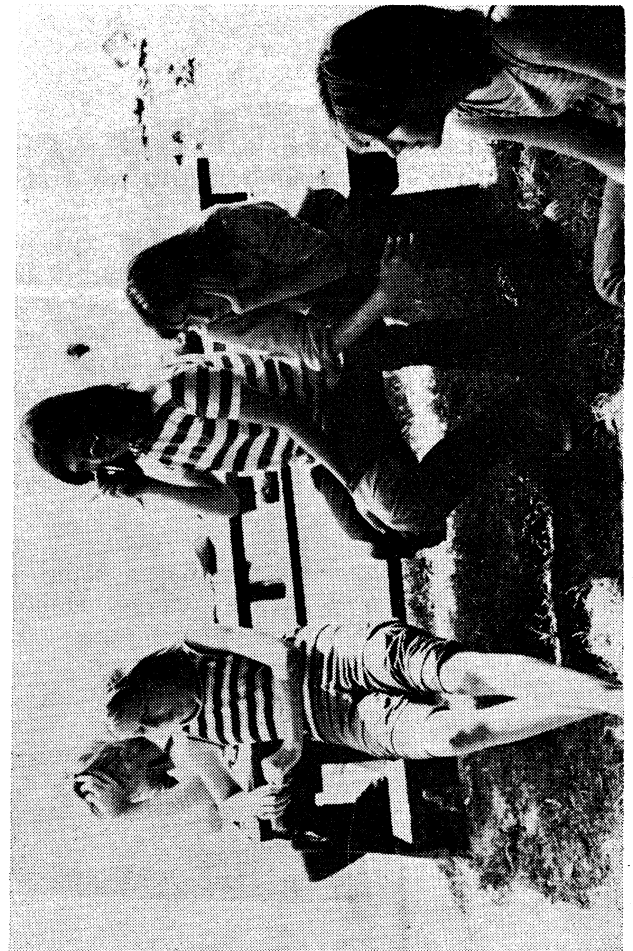
ТАБІР ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

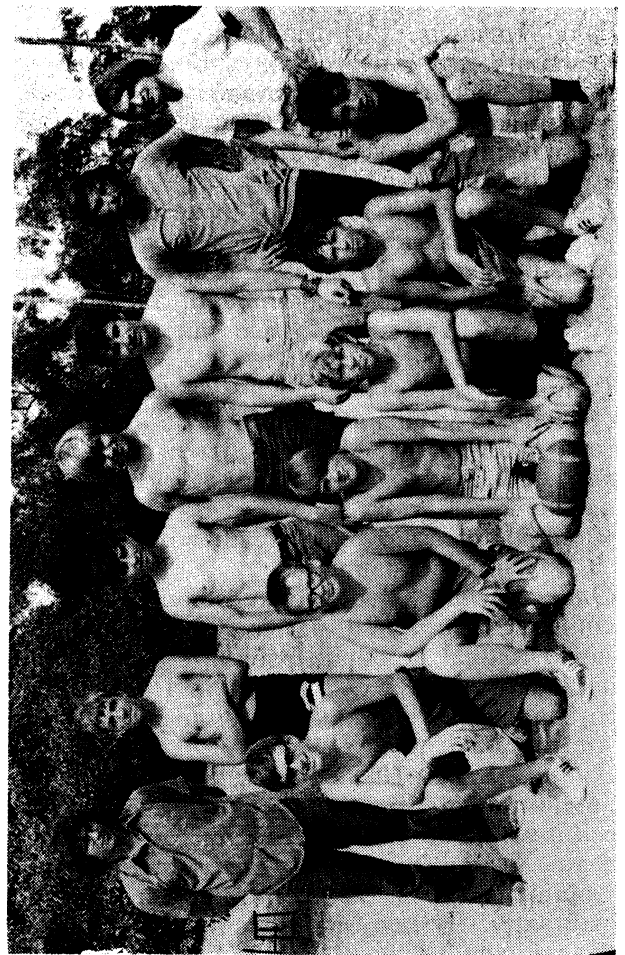
Таборова їдальня

Рій "Природа" розучує пісню. Виховниці: М. Корнінчук та Г. Радюк.

Після прогулянки

Футбольна команда табору з виховниками

ВИХОВНИКИ ГОВОРЯТЬ

Гая Артишук: (...) Мені сподобалось, що багато малих дітей цього року. Вони дуже цікаві і смішні. Мені також сподобалося провадити ручними виробами. Все було щось цікаве робити, а найбільше мені сподобалось працювати з моїм роєм "Лісові Мавки".

Віра Бабенко: Табір був дуже цікавий цього року. Дівчата мої поводитися дуже добре. Я і Гая Артишук працювали над ручними виробами, думаю, що все добре вийшло. За табором буду скучати. Може на другий рік знову зйдемося.

Галина Радюк: На мою думку табір цього року був дуже успішний. Це була для мене перша нагода працювати з малими дітьми у таборі. (...) Табір мені дуже сподобався і я тут дуже гарно провела час. Багато дітей, і тим табір був цікавим. Мені приємно було працювати з командою та з друзями виховниками.

Олег Сотник: Цього року хлопці були добрі, дисципліновані. Ручні вироби були добре організовані і хлопці їх охоче робили і мали добрі наслідки. Погода була дуже тепла і тому діти багато бавилися в басейні. Їжа була добра — ніхто не помер з голоду.

Дмитро Якута: Це перший рік, що я є виховником в таборі Юн. ОДУМ-у. Праця з найменшими хлопцями (6-11 р.) була тяжка, але повчальна. Хлопці були слухняні і виконували роботу якнайліпше, чи то ручні вироби, чи впоряд, чи команду. Думаю, що вони пойдуть додому задоволені, хоч і втомлені, і будуть кращими одумівцями, як досі.

ТАБОРЯНИ ГОВОРЯТЬ

Рій "Варяги"

Андрій Близнюк: Я люблю ОДУМ, тут мене не карають. Я також люблю їздити на конях і купатися.

Тарас Поясок: Я дуже люблю табір, тут можна купатися. Мені дуже подобалось, як ми їздили до африканського звіринця, там було гарно. А найбільше мені сподобалися коні і їжа.

Василь Чумак: Мені сподобалася ватра й поїздка до африканського звіринця. Там мавпи їздили на автобусі і було дуже весело.

Тарас Ліщина: Я люблю табір, але не люблю руханки. Люблю купатися, а ще більше їздити на конях.

Рій "Русалки"

О. Безкровна: Мені дуже подобався табір цього року, бо ми все щось цікаве робили. Найбільше мені сподобалися коні і нічна мандрівка, хоч вона була не дуже вдала — йшов дощ.

Ліда Супрун: Мені подобається в таборі, але найбільше сподобалася наша мандрівка.

О. Красиловець: Мені цей рік в таборі дуже сподобалося. Ми завжди щось робили. Їжа була добра і погода на купання також добра. Ми мали також досить вільного часу.

Надя Савчук: Цей табір дуже приємний і також всі були дуже приємні.

1 ~ 15^о СЕРПНЯ 1971

Рій "Золоті Орли"

Тарас Бродгед: Я люблю табір, тільки не люблю гутірки.

Павло Славченко: Цей табір дуже добрий. Ми дістаємо добру їжу. Наші прогулянки до африканського звіринця, до річки й верхи на конях були добрі і приємні. Але я хотів би, щоб ми дивилися такі фільми, які показують в театрі, замість наукових або "картунів". Крім того, сама оселя добра.

Тоні Лисик: Найбільше я люблю купатися та їздити верхи на конях. Мені подобалися ручні вироби та прогулянки. Я люблю, як наш виховник дає нам довше гратися, а також їздити човником на ставку. Я люблю гратися у футбол. Їсти дають дуже добре, але треба ще морозива й цукерок.

Іван Близнюк: Я люблю табір, бо ми тут добре граємось і цікаві ручні вироби. Але деякі речі ще ліпше можна було б зробити.

Рій "Леви"

Юрко Новицький: Минулої суботи ми мали велику і гарну ватру. Їжа часом добра, а часом ні. Тут дуже гарно плавати і спати, але забагато мух.

Олег Воронин: Найліпший день був, коли ми їздили до Сафарі. Там ми бачили, як леви ходили навколо, а мавпи лазили на автобуса. Потім я катався на озері човном з веслами.

Федір Шевченко: Цей рік їжа дуже смачна. Погода найліпша, яка може бути. Наша ватра була велика і гарна. Я б хотів, щоб на другий рік табір був в іншому місці.

Михайло Чагівець: Я люблю табір. Тільки, як ми спимо, кусають мухи. Мені подобалось їздити верхи на конях. Виховники добрі.

Перепочинок під час прогулянки.
П. Родак, комендант першого тижня таборування, **о. Т. Славченко**, духовний опікун табору та **І. Данильченко**, комендант другого тижня.

Рій "Природа"

Катя Якута: Я охоче училася плавати й любила руханку вранці. Також мені подобалась гра "Гуси-гуси". Одне мені не подобалося, як моє ліжко поламалося.

Сузана Перець. Мені подобалося тут. Я любила купатися і ручні вироби. Мені не хочеться їхати додому.

Віра Харченко: Мені дуже подобалося цього року, бо ми завжди мали щось робити. Я тільки не любила, що не давали довше спати.

Людмила Дрозд. Мені дуже подобається "Київ". Тільки не подобається те, що моя сестра Лариса, яка є "лайф гард", виганяє мене. Я люблю їздити верхи на конях і плавати.

Рій "Лісові мавки"

Ліля Корнієнко: Їжа була дуже добра. Ручні вироби нові і гарно виглядають, як закінчені. Подобались мені наші прогулянки до річки і до африканського звіринця. Мені так добре тут, що й на другий рік приїду.

Леся Антонович: Цього року було дуже гарно. Найбільше мені подобалось їздити верхи та прогулянки. Я люблю плавати, спорт і виховницю. Не добре лише, що не давали нам довше поспати. Поза тим все любила.

Марійка Дзюба. Я люблю табір, бо тут дуже добре. Мені дуже подобається їздити верхи на конях і танцювати. Було б добре, щоб таборування тривало три тижні і десь-інде.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА В СПОГАДАХ СУЧАСНИКІВ

(Закінчення зі стор. 11)

перекладені на багато мов. Лише в Україні їх видано понад 7 мільйонів примірників. По всіх містах України, а також і за кордоном відбуваються концерти, вистави на пошану нашої немирущої Лесі. Урочисто святкують це століття і в героїчній Грузії, до якої наша поетеса мала великі симпатії і де мала багато друзів і прихильників. Там споруджено пам'ятник Лесі Українці, і сторінки преси були заповнені статтями про нашу Лесю. У Києві також запроєктовано величавий пам'ятник нашій геніяльній поетесі.

Тож, відзначаючи тут, далеко від України, це Лесине століття, схилиймо і ми голови перед постаттю нашого великого творця немирущих літературних творів.

НІЧНА РОЗМОВА

(Закінчення зі стор. 16)

що вам судився такий короткий вік. Адже ваше існування позбавлене змислу. Я розумію, що ви не можете впливати на біг часу. Але ви взагалі ні на що не придатні. Яка ж від вас користь?

Кришталева Ваза знала, для чого існують Квіти, але вона не стала сперечатися з Годинником.

— Не зважайте на цей набридливий стукіт, — ніжно дзвенів кришталь умираючій Квітці. — Годинник — механізм. Для нього життя — тільки години, хвилини й секунди. Хіба він знає, що таке смуток в'янення або безсмертя краси? Він і не здогадується, що поруч нього цілу ніч була цариця краси Троянда.

"Дніпро" ч. 6, 1971

СПАЛЕННЯ МОРГІДЖУ

Заголовок статті звучить ніби один із фельетонів Миколи Понеділка, але, на превеликий жаль, це не жартівливе оповідання, а правдива й типічна подія з нашого українського громадського життя, у даному випадку з життя ОДУМ-у.

Хочу описати "спалення моргіджу" нашої одумівської оселі "Київ".

Вибачте за англійський вислів, але у наших еміграційних обставинах цей вираз має більше значення, ніж спалення маєтку чи боргів.

Нарешті ми дочекалися того моменту, коли єдина оселя ОДУМ-у позбулася залежності в банку й перейшла у цілковиту власність і вжиток молодечої організації, борги, що висіли на протязі семи років, разом із полум'ям і попелом спалених паперів зникли назавжди. На цю імпрезу були запрошені особисто: голова Центрального Комітету ОДУМ-у, голови Головних Управ ОДУМ-у США й Канади, голови Головних Управ ТОП-у, члени Головної Управи, члени корпорації, управи оселі, фундатори й прихильники оселі "Київ".

Імпреза почалася урочисто. Духовний опікун ОДУМ-у д-р протопресвітер Семен Гаюк прочитав молитву, зачитано привітання голови корпорації оселі, який з поважних причин не міг особисто прибути, заслухано привітання першого голови оселі п. Івана Гладуна, теперішнього голови Євгена Кальмана. Далі зачитано привітання голови Центрального Комітету й голови Головної Управи ОДУМ-у в США. На превеликий жаль вони також не могли приїхати на цю урочистість.

І тут постає питання: для ко-го куплено оселю ОДУМ-у? чи купили її для одумівців, чи для старшого громадянства? Хтось колись іронічно висловився: "для дядьків".

Ціль купівлі оселі — набути місце для молоді ОДУМ-у, як це мають організації СУМ, Пласт та інші.

Оселя була інкорпорована на ім'я "Оселя ОДУМ-у "Київ". Майже всю працю по направах,

фінансуванні й розбудові виконували батьки, ті, що бажали добра своїм дітям, і одумівці, які розуміли, що літні табори для молоді це опора проти денационалізації. Одночасно із таборовиками оселею користувалися й батьки, вони мали змогу відпочити у чудовій гірській місцевості, а разом з тим бачити своїх дітей веселими, життєрадісними.

Наша організація ОДУМ гордиться своєю оселею, бо і є чим гордитися, особливо тепер, після спалення боргу. За останні кілька років наша оселя здобула популярність своїми таборами, курсами виховників, курсами українознавства. Про нашу оселю писали майже всі українські газети, нашу оселю відвідали представники інших молодечих організацій, представники преси й наукового українського світу. Наші таборяни також гостювали в інших молодечих таборах, відпочинкових оселях.

Всі вигляди є на те, що майбутнє оселі забезпечене. Після важких семи років, коли гнітили величезні борги, труднощі кінчилися й організатори ОДУМ-у з гордістю можуть сказати: "так, ми спромоглися її втримати, ми не здалися й надалі не здамося. Останній борг заплачений й сьогодні ми урочисто "спалюємо моргідж". Хто ж його спалив? — Спалили батьки й прихильники, що трудилися для добра молоді, для ОДУМ-у, а не одумівці чи провідники нашої організації, для яких ця оселя була куплена.

Вірю, що провідники ОДУМ-у, надто члени Центрального Комітету й Головних Управ ОДУМ-у США й Канади також цікавляться долею оселі й докладуть якнайбільше сил для її розбудови.

Провідники організації мусили б частіше відвідувати оселю, а особливо такі імпрези, як спалення оселі, зустрічі, з'їзди, і цим заохочувати батьків й інших прихильників до праці на оселі.

Майбутнє нашої оселі лежить на молоді, на її провідниках, а його може забезпечити лише організація ОДУМ-у і її провідники.

Прихильник

25-ЛІТТЯ

"УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЕЙ"

Цього року тижневик "Українські вісті", що виходить у Новому Ульмі, Німеччина, відзначає своє двадцятип'ятиліття. Засновано "Українські вісті" відразу після капітуляції Німеччини і це єдиний часопис, що вцілів з багатьох газет, які розпочали видавати після Другої світової війни в Європі.

Перші 18 чисел "У. В." видані циклостилом, а дальші числа набиралися черенками. З самих початків часопису відповідальним редактором був Іван Багрянний — лідер організованої в ті часи Української Револьюційно-Демократичної Партії (УРДП).

"Українські вісті" — неофіційний орган УРДП, змістом і наставленням були загально-демократичним, антикомуністичним часописом. До нього горнулися тисячі людей з східних областей України, яким в той час загрожувала примусова репатріація на "родину". В обороні гнаних, переслідуваних, стріляних і не-достріляних відкрито виступив Іван Багрянний. Його брошурка "Чого я не хочу вертатися до СССР", видана в кількох мовах, багато допомогла тим, що були приречені на повернення до Советського Союзу.

Живучість "Українських вістей" є доказом живучості політичної платформи тих, хто їх видає, читає і підтримує. За ці 25 років редакторами "Українських вістей" були: Іван Багрянний — відомий письменник, поет і політичний діяч, Павло Маляр, Юрій Дивнич, Михайло Воскоб'їник, Віталій Бендер, Василь Ромашко та Андрій Глинін, теперішній редактор.

У видавництві "Українські вісті" вийшло сотні назв різних книжок, брошур, журналів, пам'флетів. Двадцятип'ятиліття "Українських вістей" вже відзначено в кільканадцятьох містах Англії, Австралії, Канади. В Чикаго, США відзначення ювілею "Українських вістей" відбудеться 9 жовтня 1971 року в залі Катедри св. Володимира.

ПАМ'ЯТИ ДРУГА

Під час поминального обіду по св. пам'яті Трохима Федоровича Одуда, який помер 11 липня ц. р. на 71 році життя після короткої, але тяжкої хвороби, пожертви на пресфонд "Молодої України" зло жили такі особи: Корсун Євген — 5 дол., Когут Микола, Мельник Анатолій, Семенюк Петро, Піддубний Іван, Пришибинська Ольга — по 3 дол., Кіріченко Володимир, Криволап Віктор, Глаголь Петро — по 2 дол., Федоряка Іван — 1 дол., Федір Корсун — 5 дол.

Збірщик-ініціатор **Ф. Корсун**

Всім жертводавцям щире спасибі.

ТРОХИ ІСТОРІЇ

Скарбницею стародавніх рукописів називають Усть-Цілемський район Кому АРСР. Починаючи з 30-х років сюди систематично приїжджають археографічні експедиції Пушкінського дому. На перше листопада 1969 р. в сховищах музею нараховувано 792 рукописних книги XV-XIX ст. Лише в 1966-1968 роках в Усть-Цілім'ї та інших північних селах зібрано 130 рукописних книги XVII-XIX ст.

Поруч з рукописами в районі збереглося чимало стародруків. В. Малишев у статті "Рукописні знахідки в Усть-Цілемському районі", що вміщена в збірнику "Література и общественная мысль Древней Руси" ("Наука", Ленінград), повідомляє, що на Півночі трапляються книги почайвської, гродненської, віленської та супральської друкарень XVIII-XIX ст. У 1968 році бібліотека Ленінградського університету придбала тут два видання Івана Федорова — львівський "Апостол" (1578 р.) та "Новий заповіт" з псалтирем (Острог, 1580 р.).

У числі I журналу "Філософська думка" (1971 р.) опубліковано повідомлення Р. М. Плечкайтиса з Вільнюса "Українські філософські рукописи XVII-XVIII у Литві". Автор повідомляє, що у Вільнюському університеті

зберігається 13 рукописних курсів, прочитаних в учбових закладах України.

У цьому ж числі "Філософської думки" видруковано фрагменти праці українського філософа Т. Прокоповича "Про риторичне мистецтво..." Публікацію супроводжує стаття О. Компан, в якій розглядаються погляди Прокоповича на історію. "В поглядах Т. Прокоповича на історію, — пише О. Компан", — окремої уваги заслуговує їх патріотична спрямованість". Цікаво, що сучасники вченого — З. Копистинський, Ф. Ілківський, М. Лосицький та інші теж вважали, що історія вчить любити рідну землю. Т. Прокопович писав, що праці історика повинні показати світові, що історія його країни "не позбавлена доблесті". "Патріотична спрямованість поглядів Т. Прокоповича на історію — пише О. К., — актуальна і сьогодні".

В історичній літературі, народних думках, повістях і романах про Запорізьку Січ часто надібуємо згадки про козацьке місто Самару або Стару Самару, але на сучасних картах даремно її шукати. Місто зникло з лиця землі.

Самара виникла на початку або в середині XVI ст. З часів появи на Придніпров'ї Запорізької Січі над річкою Самарою (ліва притока Дніпра) була створена Самарська паланка. У 1668 році російський уряд просив Запорізький Кіш дозволу вибудувати в місті фортецю, яка була заслоною від татарських орд. З Самарою пов'язано цілий ряд історичних подій.

Занепад міста, як це не дивно, почався після побудови тут фортеці. У 1690 році через певні причини майже всі запорожці покинули насиджені місця і переселилися на зимівники і хутори. У 1777 році тут залишилось лише 28 дворів, а в 1793 — 18. Після цього місто занедало. Тепер на його території розташовані сади робітничого селища імені Т. Шевченка.

("Український історичний журнал").

НАВКОЛО СВІТУ

ПСИХОЛОГІЯ ЧОРНОГО КОЛЬОРУ

В одній великій установі Риму службовці мали звичай збиратися в коридорах і розводити балачки. Керівники фірми звернулись по допомогу до психолога, і той порадив пофарбувати стіни у коридорах на чорне. Тепер усі службовці воліють сидіти в своїх світлих службових кімнатах.

НАЙКОРОТШЕ ОПОВІДАННЯ

Великий успіх мають в Індії міні-книжки, в яких друкують різноманітні оповідання і вірші. Ось одне з таких оповідань, вміщене в книзі "Пункт": "Два тигри, один мисливець. Один тигр, один мисливець. Один тигр".

ОПТОФОН ДЛЯ СЛІПИХ

У Великобританії сконструйовано машину, що допомогла сліпим читати книги, надруковані на певною системою перетворення літер у звуки. Оптифон дає змогу читати 42 слова на хвилину.

СЛУХАЙ СЕБЕ

Одна японська фірма виготовила спеціальний прилад "Слухай себе". Призначено його особам, які мають виступати перед аудиторією і хочуть уникнути помилок у вимові. Прилад складається з маски й навушників і дає змогу промовцеві чути власний голос так, як його чує аудиторія.

БОРОТЬБА З ФРЕАТОФІТАМИ

Геологічна служба США повідомляє, що пустельні рослини — фреатофіти — неабиякі споживачі підґрунтових вод. Глибоко сягаючи своїм корінням у землю, вони здатні випивати цілі природні джерела.

Знищення цих рослин у пустельних районах Аризони дало можливість зберегти багато підземної вологи.

ЗНАХІДКА В ПУСТЕЛІ

На півдні Каліфорнії, у пустелі Моджев, на глибині семи ме-

трів археологи знайшли стоянку доісторичної людини. Біля вогнища знайшли гострі уламки каменів, які, мабуть, служили ножами. Методом радіоактивного аналізу вчені встановили, що в Північній Америці більше ніж 120 тис. років тому вже існували поселення первісних людей.

СПРАВЖНІЙ "СТРАДІВАРІОС"

Домінго Санчес, 71-річний мексиканський торговець, 39 років грав на скрипці, яку він купив у одного сільського музиканта за два долари. Зовсім випадково виявилось, що скрипка Санчеса — справжній "Страдіваріос". Тепер власникові пропонують за неї 175.000 доларів.

ТЕРПЛЯЧИЙ АВТОМОБІЛЬ

Скільки людей може вмістити особове авто марки "Фольксваген"? Студенти одного каледжу в Англії довели, що 64. Саме стільки вмістилося їх в авті і на його даху. З таким вантажем авто проїхало п'ять метрів.

РАЗЮЧА СХОЖІСТЬ

Французький студент Жан Лувье, юнак з довгим волоссям і густою бородою, вирушив у подорож по країнах Західної Європи з незвичайним паспортом: замість своєї він приліпив фотографію собаки з породи спанієлів. Урядовці митниць схаменулись і затримали Жана Лувье тільки через місяць.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТОНКОЩІ

З приводу дискусії про особливості чоловічої і жіночої психіки англійський журнал "Психік Ньюс" зауважив: "Чоловік забуває те, що він повинен пам'ятати. А жінка пам'ятає те, що їй годилося б забути".

ОРЕЛ У КІМНАТІ

У кімнаті однієї маленької дівчинки в місті Малага (Іспанія) спіймали чорного королівського орла, розмах крил якого становить понад два з половиною метри. Орел улетів у кімнату вночі крізь відчинене вікно.

ГУМОР

УТОЧНЕННЯ

Учитель: Всі написали твір про молоко на кілька сторінок, а в тебе, Андрійку, лише п'ять рядків.

Учень: Завважте, пане вчителю, я писав про згущене молоко.

У ЛІКАРЯ

— Підніміть ліву ногу.
— Прошу.
— Так. А тепер — праву.
— На чому ж я стоятиму?

СКРУТНЕ СТАНОВИЩЕ

— Учора я освідчився Галині, але дістав відмову, — бідкався асистент Сторчеус у кулуарах нашого клубу.

— Не сумуй — потішав його Чучкин, філософ-аматор. — Коли дівчина каже "ні", це часто означає "так".

— Але ж вона не сказала "ні", вона сказала "ідіст".

ДОКАЗ

Професор: Чи ви можете довести, що вода притягає електрику?

Студентка: А якже. Щораз, коли я купаюся у ванні, починає дзвонити телефон.

ЗГАДАВ

Два приятелі йдуть пізно вночі безлюдною вулицею. Раптом позаду лунає владне: "Руки вгору!" Один з приятелів миттю видобуває з кишені асигнацію і тисне другому:

— Ах, Джоне, я щойно згадав, що винен тобі 10 фунтів. Ось, візьми...

ГОБІ

— Знаєте, акваріум — це моє уподобання. Я можу цілими годинами сидіти і милуватися рибками.

— Цілими годинами! Цікаво, як до цього ставиться ваша дружина?

— А яке їй діло, чим я займаюся на роботі!

**

— Смію запитати, як здоров'я вашого чоловіка?

— Чоловіка? Вже два роки, як я овдовіла!

— Даруйте, в такому разі, як здоров'я вашого покійного чоловіка?

**

Власник невеликого саду з неімовірною швидкістю фарбує паркан.

— Чого ти так поспішаєш?

— У мене дуже мало фарби, і я хочу встигнути пофарбувати паркан, доки вона не скінчилася.

**

— Томе, твій дідусь дуже хворий, скажи йому щось підбадьорливе.

— Діду, ти хотів би, щоб на твоєму похороні грала військова оркестра?

**

— Я з Валеркою більше гуляти не буду!

— Чому?

— Я змусила його пообіцяти мені, що він ніколи не цілуватиме мене, і він дотримується обіцянки.

**

Молодий чоловік поцілував незнайому дівчину, що сиділа поруч на лаві в парку. Не зустрівши жодного протесту, він поцілував її вдруге і спитав здивовано:

— Але ж чому ви мовчите?

— Моя мати сказала, щоб я ніколи не розмовляла з незнайомими чоловіками.

**

— Я чула ти збиралася одружитися з Василем?

— Я розірвала з ним усіякі стосунки.

— Що ж сталося?

— Коли він довідався, скільки коштують мої туалети, він покинув мене і зробив пропозицію моєї кравчині.

**

Сільські дітлахи, граючись на дорозі, обсіпали одне одного пилкою. Ішов старий, лисий чоловік і насварив пустунів. Захекане хлоп'я прибігло додому:

— Що з тобою, Микольцю?

— Налякався!

— Кого?

— А того, що у нього голова боса.

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,
LONDON, ONTARIO
(Pre-mix concrete)

West End Radiator Service

Specializing in
Recoring, Repairing & Cleaning
Radiators of all sizes & kinds
OIL COOLERS - HEATERS

Free Pick-up & Delivery
Open Evenings

MIKE LYSENKO

2624 St. Clair Ave. W.
(West of Jane St.)
Toronto 9, Ontario

TEL.: 763-7575

If busy call 762-0607

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

вітальень, спальень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto. Ontario

Telephone: EM 4-1434

З учнівського твору:
"Ріжниця між королем і пре-
зидентом полягає в тому, що ко-
роль — син свого батька, а пре-
зидент — ні".

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Сидорець Галина, Трентон, С.Ш.А.	\$71.61
Опанашук Андрій, Елма, С.Ш.А.	5.00
Ганін Марія, Філядельфія, С.Ш.А.	3.00
Гавриш Марко, Ньюарк, С.Ш.А.	2.00
Валер Микола, Порт Кредіт, Канада	1.00
Орг. Комітет "Полтавського Вечора"	25.00

Щира подяка за допомогу!

Адміністрація "М. У."

Г У М О Р

Бернарда Шоу запитали:

— Скажіть, будь ласка, яким
способом вам вдається придуму-
вати ваші чудові дотепні фрази!

— Це дуже просто, — відпо-
вів Шоу. — Я думаю про щось
нерозумне і тут же говорю зов-
сім протилежне.

Під час палкої суперечки один
з опонентів Вольтера назвав його
несамовитою людиною.

Вольтер, посміхаючись, поди-
вився на суперника і мовив:

— Дорогий професоре, я вва-
жав вас досі розумною люди-
ною, ви вважали мене ідіотом.
Що ж, можливо, ми обидва по-
милилися?

Один нездара-музикант набрид
усім своїми "творами". Якось
прийшов він до славнозвісного
французького композитора Раве-
ля:

— Маестро, ось моя остання
робота.

— Правда?! Тоді вітаю вас!

Герцогіня запитала Шоу, як
стати таким розумним, як він.

— Можу порадити вам: для
цього треба лише приховувати
свої дурні думки.

— Скажіть, чи не бачилися ми
з вами у Празі?

— Ви помиляєтеся, я ніколи не
був у Празі.

— От так збіг! Я теж не був.
Мабуть, то були якісь інші дві
людини.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 Jane Street

Toronto 9, Ontario

24-годинна шквора і солідна
обслуга!

Чищення і направа фюрнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: 766-3040

ОБСЛУГА ГАРАНТОВАНА!

Е. ДУМИН

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР

чоловічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів
на ОСІННІЙ СЕЗОН

як також різних фасонів
і кольорів
СОРОЧКИ.

550 QUEEN ST. WEST

Toronto, Ont.

Tel.: 364-4726

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street West

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набuти книжки,
українські часописи та жур-
нали, пластинки, друкарські
машинки, різьбу та кераміку,
полотна, нитки і вишивки.

Маємо великий вибір дарун-
ків на різні okazji.

Просимо ласкаво нас відвідати!

Ціна 50 центів
в США і Канаді

If not delivered please return to:
MOLODA UKRAINA

Postal Station "M", Box 40
TORONTO 21, ONT., CANADA

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ОПАЛОВА ФІРМА FUTURE FUEL OIL LTD.

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА І

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наші телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить до **7 1/2 %**
за заощадження
- Малі і великі, особисті
і моргеджові позички
- Життєва асекурація
на оощадження до \$ 2.000
позички до \$10.000
- Особисті чеки; чеки для
подорожуючих
- Оплата за газ, електрику,
воду, і телефон
- 20 років на службі Рідного
Народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ.

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В
SO-USE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.
406 Bathurst Street
Toronto 2-B, Ontario

**ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого
покоління**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВИЙ КООПЕРАТИВІ**

“САМОПОМІЧ”

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

5% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

**“КОЖНА СУМА ВКЛАДУ ВРАЗ З УСІМА ФОНДАМИ
МАЄ СВОЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”.**